

עם השמע קול הבשורה הטובה על חידוש התפילות והלימוד בתי הכנסיות ובתי המדרשות בארץ הקודש, כפי שהורגנו גדולי ומאורי הדור שליט"א, אשר מפיהם אנו חיים ולאורם מהלכים ובתנבותיהם צועדים ולהוראותיהם נשמעים, וזכים אנו לחדש גם את הופעת הנלין לאור עולם, לזיווג הרבים ולהגדיל תורה ולהאדירה, יזכנו ה' סיסרי מעלינו כל פגע ונגע, ויכלה דבר מעמו ישראל, וישלח רפואה שלימה לכל חולי עמו, ויחיה לגאלנו במהרה בימינו, אכ"ר

'סימנא מילתא היא' שבדיק בשבת זו - פרשת במדבר, לפני שלוש עשרה שנה, זכינו להופעתה הראשונה של הנלין לאור עולם, וכעת בשבת זו זכים לחדש את הופעת הנלין, בתפילה ובתחינה ובבקשה שזוכה עוד רבות בשנים לזכות את הרבים להרבות קול תורה במשא ומתן בשאלות וחידות חשובות ותפירות בכל חלקי התורה, לעשות רצונו בלבב שלם, מתוך בריות גופא והנורא מעליא, ואך טוב וחסד, למרן רבנן חבורת קדישא, די בארעא דישראל ודי בבבל, וכל תלמידיהון וכל מאן דעסקין באורייתא, יחד עם כל בית ישראל, אכ"ר.

פרשת במדבר תש"פ

מולד חודש סיון
[היה ב]יום שישי
בשעה [11:42:13]

כתב חידה
על שם גאולת ושבת ישראל נקראת,
חאת מלבד הטעם שמפורש נכתבת.
אחות אמי שבוו הבנות בלדתי,
ומכל בני אבי הגבור ברחך הייתי.
ככל אחי גדולים מזרעי העמדותי,
אך בזחות המנהיג כלל לא נודעתי.
מי אני?

מענינא דירתא
מולד חודש סיון
[היה ב]יום שישי
בשעה [11:42:13]

איזה ראש חודש נמנעה בו בשורת גדלות ישראל, עקב טרדת הדרך?

חילוקא דרבנן

כתיב (במדבר א' א'): "וַיְבַרְךָ ה' אֶל מֹשֶׁה בְּמִדְבַר סִינַי בְּאַהֲלָה מִלֶּעֶד בְּאַחַד הַלְחָשׁ הַשְּׁנַי בְּשָׁנָה הַשְּׁנִית לְאַחַת מֵאַרְבַּע מֵאַרְבַּע מֵאַרְבַּע לְאַמִּים... וַיְבַרְכֵהוּ... וַיְבַרְכֵהוּ... בְּמִדְבַר סִינַי... בְּאַחַד הַלְחָשׁ. מתוך חיבתו לפניו, מונה אותם כל שעה. כשיצאו ממצרים מנאן, וכשנפלו בעגל מנאן, לידע מנין הנותרים. כשאלו להשרות שכיתו עליהן, מנאן. באחד בניסן הוקם המשכן, ובאחד באייר מנאם." ומבואר מדבריו, שזמו את ישראל בשעה שזא הקב"ה להשרות שכיתו עליהן.

מעשה רב

במהלך החורף הגדולה והחשובה של 'תוספת שבת' והתעורר לנהוג בכך מידי ערב שבת, כזשוכה להקדים לקבל על עצמו 'תוספת שבת' כדת. וכמעשי עברית שבתות כך גם נהג ערבוב המועדים, שהוסיף מהחול על הקודש. לקראת ערב חג השבועות הממשמש ובא, הסתפק ר' ראובן כדת מה יעשה, האם ינהג בו כמנהגו, או שעליו להמנע מכך, כדי שלא יפגע ב'תמימות' שיחוסר מהן אותו שיעור זמן שבו מקדים לקבל את החג.

ע"י פסוק (ויקרא ט' כ"ג): "וַיָּבֵא מֹשֶׁה וְאַהֲרֹן לִפְנֵי יְהוָה וַיֹּאמְרוּ אֵלֵינוּ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלֵינוּ וַיֹּאמְרוּ אֵלֵינוּ וַיֹּאמֶר יְהוָה אֵלֵינוּ וַיֹּאמְרוּ אֵלֵינוּ... לְפִי שֶׁכֵּן שֶׁבַע יָמֵי הַמְּלֹאִים, שֶׁהַעֲמִידוֹ מִשֶּׁה לְמַשְׁכַּן וְשִׁמְשׁ בְּהוֹרֵהוּ בְּכָל יוֹם, לֹא שֶׁרְתָה בּוֹ שְׂכִינָה וְהוּי וְיִשְׂרָאֵל נִכְלָמִים... לִכֵּן אָמַר לָהֶם (ש' ו'), זֶה הַדָּבָר אֲשֶׁר צָוָה ה' תַּעֲשׂוּ וַיֵּרָא אֵלֵיכֶם בְּכּוֹד ה'. אַהֲרֹן אָחִי, כֹּדֵא וְחָשׁוּב מִנִּי, שֶׁע"י קַרְבָּנוֹתַי וְעִבְדוֹתַי תִּשְׂרָה שְׂכִינָה בְּכֶם... ומבואר, שהשכינה כבר שרתה ביום השמיני למילואים שהוא ראש חודש ניסן, וא"כ מדוע מנין ישראל ריק הב"ח אייר ולא בשעה ששרתה שכינו.

כשהציע את ספקו לפני ר' שמעון ידידו, טענו הלה, שצדק ביסוד השתיוני לענין חסרון ב'תמימות', וכפי שכתבו הפוסקים (ע"י מש"ב ס' תצ"ו סק"א), לענין תפילות ערבית של ליל חג השבועות, שאין להקדימה לפני צאת הכוכבים משום 'תמימות', כך גם לכאורה אין להקדים לקבל את החג.

אכן, הוסיף ר' שמעון ואמר, עדיין יכול הוא לצאת ידי שניהם, וזאת, על ידי שיקדים לקבל על עצמו את 'תוספת' רק לגבי 'פרישה' ממלאכה, אך לא לענין 'קדושת היום', שבאופן זה לא יחסר מאומה מה'תמימות', שכן איננו מקבל את קדושת היום, ואילו בפרישתו ממלאכה מהזמן המדובר, יזכה לקיים דין 'תוספת'.

השיבו ר' ראובן, שאם אכן צדקו דבריו ויש לחשוש ל'תמימות' בקבלה מוקדמת של החג, ומכל מקום, מהיכי תיתי לומר שניתן לקבל 'תוספת חג' רק לגבי איסור מלאכה, ועל כן, בערב החג יש להמנע מ'תוספת חג', ואילו ר' שמעון סבר, שהיות ואפשר לקיים שניהם, עליו לאחוז בקבלתו ומנהגו, להקדים לפרוש ממלאכה ב'תוספת' גם בערב החג.

השאלה היא, הצדק עם מי?

וצריך ביאור!!!

בבין חידות
היכן מצוינו, הנהגה מסויימת, שהבמנע מלעשותה נחשב כגזול, ואם מקיימה זוכה לתורה?

מענינא דסדרא
"ויאמר אליהם מלך מצרים למה משה ואהרן תפריעו את העם מפעשיו לכו לסבלתיכם. לכו למלאכתכם שיש לכם לעשות בבתיכם. אבל מלאכת שעבוד מצרים לא יהיה על שבוט של לוי..." (רש"י שמו"ה ד').
הוכח מפרשתינו, דשבוט לוי לא היה בכלל השעבוד?
מענינא דיומא
"במתנתא תנא משמיה דרבי עקיבא, (דה"א כ"ט י"א) לָהּ ה' הַגְדֵּלָהּ. זו קריעת ים סוף... והתפארתך. זו מתן תורה" (ברכות נ"ח א).
היכן מצוינו, 'חג שבעות' שאינו בחודש סיון, והיכן מצוינו 'מתן תורה' שאינו בחודש סיון?

העלון לאברכי כולל, בני הישיבות ולכל לומדי התורה
האיחוד בחידוד
המאחד בקרבן חידודים ותשובות בהלכה ובאגדה

לע"נ ר' שמעון יהודה בן הגה"צ ר' אברהם (זיידל) עפשטיין זצוקלה"ה

נפלאות מתורתך

"ואת כל העדה הקהילו באחד לחדש השני ויהיגלו על משפחתם לבית אבתם במקפר שמות מן עשרים שנה ומעלה לגלגלתם". במדבר א' י"ח.

מטות דברי הפסוק 'ויחילו על משפחתם' מורה על ההתייחסות של התולדות אחז אביהם, וכפרש הרמב"ן על הפסוק: "...שמנו תולדותם למשפחתם וליבית אבותם... ותנהגו הביאור כל העדה איש שקלו, ואמרו לפני משה והנשיאים, אני מלניו נולדתי לפלוני ממשפחת פלוני שהוא לשבט ראובן וזולתו, ומשה נתן שקל כל שבט ושבת במקום מיוחד, וידע מספר הפרט והכולל...".
והוסיף בה האב"ע דברים (וכע"ז כתבו החוקרים ועוד ראשונים), שהיות ומנין זה היה לפני עשרים שנה ומעלה, לכך כל מי שבא למנות עצמו, הוצרך לומר מתי נולד, כדי שידעו אם הוא כבר בא לכלל עשרים שנה ומנינם אותו עם הצעיר, או שעדיין אינו בא לכלל המנין.
אכן ברש"י הביא פירוש מחדש לברי הפסוק: "ויחילו על משפחתם. הביאו ספרי יוחסיהם ועדיין חזקת לידת כל אחד ואחד, להתייחס על השבט". והיינו שכל אחד מישראל הוצרך להביא ספרי יחס ועדי חזקת לידתו, כדי שיוכלו לייחסו על שבטו.
וכבר העשה עליו הרמב"ן: "ואינו נראה שהיו צריכים להביא שטר ועדים על יוחסיהם לשבטים", וכפי שמוסיף באור, שכלל לא היה חשש של תערובת בין ישראל לבין הערב בר שעתה עממה, ולכן מפרש באופן אחר וכפי שנתבאר.
ובמאת שדברי רש"י אלו צריכים ביאור, מה הכריחו שלא לפרש בפשוטו של מקרא, ולחדש שהיה כאן ענין מיוחד של ייחוס ובידור אחר כל אחד מישראל.

זאת ועוד, ידוע הדבר שרש"י יסד את פירושו על פי מדרשיו ח"ל, וראוי למצוא את המקור ממנו למד ר' פירוש זה בהבנת דברי הפסוק, עד שבעקבות כך שהוא 'פשוטו של מקרא' ולא 'דרש'.

אימא בליקוט בפרשתנו (תרפ"ז, אות ד'): "בשעה שקבלו ישראל את התורה, נתקנאו אומות העולם בהן מה ראו להתקרב יותר מן האומות, חסותן מן הקב"ה, אמרו כל יבואו לי ספר יוחסין שלכם, שאמרו (תהלים צ"ו ז'), הגב לה' משפחות עמים, כשגבי מביאין, ויהיגלו על משפחתם, לכך מנאם בראש הספר הזה אחר המצות, (ויקרא כ"ו ל"ד) אלה המצות אשר צוה ה' אל משה אל בני ישראל בהר סיני, ויחזקו, (במדבר א' א'-ב) וידבר ה' אל משה בקמבר סיני... שאז ראש כל עדת בני ישראל... שלא זכו ליטול את התורה אלא שבגיל יוחסין שלהן, (שה"ש ד' י"ב) הן נעול אחותי כלל וגו', (שם ו' ט') אתה היא יונתי תמתי. שמעו אומות, אף את התחילו מלקטין להן, (שם) נאקה בנות ונאשרנה מלקות ופולגיהן ונהלגיהן...".
ובמטות יש לומר, שדברי המדרש הללו אינם בקיש ממומנת העולם את ספרי יוחסיהן כשם שבני הביאור, מהווה את המקור לדברי רש"י בפרשה, שבשעת ייחוסן של ישראל לשבטים ומנינתן זו הראשונה, הביאו כל אחד ספר יוחסיו ועדי חזקת לידתו.
וענין בנור אהיה על דברי רש"י, שכתב באור שרש"י ידוק דבריו אלו מלשון הפסוק 'ויחילו על משפחתם', ומדוע נכתב 'ויחילו' ולא 'ויחיו' ו'יתקבלו' על משפחתם, ומכאן יש ללמוד שהיה כדן מיוחד להביא ראיה על לידתן וייחוסם.

ובעיקר דברי המדרש הללו, צריך הבנת ביאור, מדוע ה' בקיש מהאומות שיביאו לו את ספרי יוחסיהן כתנאי לקבלת התורה ומחמת חסרון היחס הללו נסמנו טענותיהם ולא קיבלו את התורה, הרי מה השייכות בין הייחוס לבין קבלת התורה, מדוע אומה שחסר לה הייחוס אינה יכולה לקבל את התורה.

זאת ועוד, מידעוים ומפורסמים דברי המדרש (מכלילת ד"ר יתרו וכע"ז בפרד"א מ"א), שבשעה שזא הקב"ה ליתן את התורה לישראל, הקדים ונפה לאומות העולם להציעה בפניהם, כל אומה ואומר שלהם 'מה כתוב בה', וכשה' השיבם אחת המצוות שקשה להם, השיבו ששמאנים לקבלה, ע"י"ש, ומבואר לכאורה שלא היו חסרון בייחוסם הגרוע באפשרות לקבל את התורה אילו רק הפעו לקבלה והיו מביאים 'יעשה ונשמע'.

אכן, את הסתייה לכאורה בין המדרשים ניתן ליישב על דרך משל, לאדם המבקש למכור חפץ, בראשונה שואל את השני אם יש לו רצון וצורך בחפץ, וכשהשני יביע את רצונו בחפץ, תחיל לזווע ונאמי השליש אם מתאימים עניונו. כך הדבר בביתת התורה, שבתחילה ה' הניח לאומות שזאלה אם תפצים לקבל את התורה, ולא אומה ואומר שהיא בטענה וסובתה, על כל זה הגיעו על לשלב הנפש של הדיון אם ראוים הם לתורה אם לאו. אך לעולם אילו אחת האומות היה מסכימה ומבקשת לקבל את התורה, באותה שעה היה לה אומר לה שמתאי ספרי יוחסיהן, וכאשר כל היה בריה באפשרות זו, שוב לא היו יכולים לקבל את התורה, כפי שה' סתם להם את טענותיהם שדביא ישראל קיבלו את התורה ולא הם, וכפי שה' המדרש שביקלוהו.

ולעצם התנאי של ספרי יוחסין הקודם למעשה כדי לקבל את התורה, נאמרו כדי כמה ביאורים על ידי הגאון רבי משה אליעזר ריבוביץ זצ"ל (תלמודיו המנוהקים של מרגל הגר"ח שמואלביץ זצ"ל, ראש ישיבת יק"ר החור"ה ורב קהילת 'תפארת שמעון' לקהירא), ודעתו: **ההכרח** של כל אדם במעלת ייחוסו, אכן מהווה תנאי מוחלט לקבלת התורה, וזאת על פי יסודו של הגר"ח שמואלביץ זצ"ל בענין דברי הסו"ב, שביאר מדוע הכופר בייחוסו של חברו כופר בייחוסו של מקום, שבלעדי מידה טובה זו אין כל זכות קיום לעולם, כל גם כן אדם שזכו מכת במעלת ייחוסו, נדמה בן שאינו מצינו סמפיק את חוריו ונאבותיו המהירות הקדומים, שרק ביוחסן נבדא ונודע לזכר לחיים, וכפי שמכיר בספר החינוך שצות כיבוד אב ואם (מצוה ל"ז), מצוה ל"ח), שאותה מוסיד של הכרת הטוב, להודות ולהלל להם על כל הטוב שגמלוהו בעצם לידתו, מומ שהוסיפו לדאוג עניונו כל צרכיו, והמולול במעלת ייחוסו, כופר הוא בטובת חוריו, וסופו שיש בנאם לכפור בטובת ה', כך דאשנו ראוי לקבל את התורה.

זאת ועוד, התורה נמסרה למשה מסיני בעין פניו לוחות הברית עם עשרת הדברות שבהם, כאשר יזכרת ההלוקה בין המשתת הדברות הראשונות שהמה עיקר מצוות י"ב אדם למקום, לבין חמשת הדברות האחרונות שהמה מצוות י"ב אדם לחברו, וכמו בהמשך המדרש בה מדוע מצוות כיבוד אב ואם, שלאכורה הוא י"ב אדם לחברו - בין הבן לאביו, נבללת בין המצוות שבין אדם למקום, וביאורו על פי הגמ' בנדה ל"א א': "לא רבנו, ששאר שותפין יש באדם, הקב"ה ואביו ואמו...", וכאשר אדם מכבד את אביו ואמו, מכבד הוא גם את ה' שותפו המרכזי ביותר, אך כאשר נמנע מלכבד את חוריו, מתבטא בייחוסו, הרי בכך פוגע הוא גם בשותף השלישי המרכזי, לכך נחשבת מצוה זו כ"בין אדם למקום", ומקומה בלוח הראשון בין מצוות אלו, ועל כן מצוה זו מהווה ראשית ותנאי לקבלת התורה.

המהלך השני הוא 'הינינו, שכאשר אדם מתבונן בייחוסו, עצם הייחוס מהווה עניונו השיבות וכבוד עצמיים שעברו עליו לשמור עליו בעצמו כל בני עין ולקבל עליו, שכן מייחס הוא למשפחה האצילית ביותר, לדברותה למח ששמרו ביטוין י"ג א', שאין מצויות של 'זכין לקבל שטר יבטוהו על כל צאצאיהם ורע קודש, הם בשעות קשות שיש בהם 'חזון-אף', מפי שמפורש בפסוקים במקומות רבים, ודברמה למה להשפיע שטר קבדויות על יו"ב, שבכדי לחיות לחיילי בית דוד היו הוצרכו לייחס ממשותף "כדי שתהא זכותו וזכות אבותיהם מסייעת", שהצלחותיהם בהכרית של בית דוד, לא היו מתמחם כחול הונק, ולא מתמחם צדקותיהם והכריתיהם וזכות אבותיהם.

באשר באים לקבל את התורה, יש לבק מעלה גדולה ועצמה אם יזכו לקיימה ולשמרה, אך ידוי עם זאת גם סכנה נוראית אם חיליה לא ישמרו את התורה כפי שצוין, שילול להביא חיליה למצב של כעס וחזון-אף, על כן, בלעדי זכות אבות כלל לא ניתן לקבל את התורה, שבגולה והשתחויה אשתו, עלולים להגיע למצב של כעס (דברים כ"ט י"ט): "כ"י אָז יִעָשׂוּ אֶת יְהוָה יְהוָה יִצְעָקוּ וְאֵשׁ יִהְיֶה בְּאָזְנוֹ בְּכָל הַיָּמִים הַזֵּה הַיָּמִים כַּסְפֵּר הַיָּמִים וְהַיָּמִים הַזֵּה אֵת שְׂמוֹת מִתַּחַת הַשָּׁמַיִם", ולכן דחה ה' את טענת הגויים לקבל את התורה מהמסעים שאין להם זכות אבות, ומאידך, בעקבות חמשת זכות האבות שיש לנו, בניו אהוביו של ה', בהר' ה' בנו מכל העמים ונתן לנו את תורתו, שתחיה בעוברינו תורת חיים, ואף אם חיליה אינה מצב או תקופה שיחידים או אפילו רבים יכשלו ועיוונו, כדאי זכות אבות להגן על ילדיהם, שיעשו תשובה במהרה, לשבא אל התורה המצוותיה, ולהישותח בה, ולהישותח רצון קונונו וחפץ יוצרנו בכל שלם כל העמים.

לעילוי נשמת
הרה"ג ר' מנחם זצ"ל בן מרים ע"ה
חשאי
נלב"ע ג' סיון תש"ע
תנצב"ה

© כל הזכויות שמורות לאיחוד בחידוד ולבנים המהותיים - מודיעין עילית - איצ' ישראל

תשובה דבר

אין להכריע בשום פנים ואופן על פי הכתוב כאן הלכה למעשה

גשוחו אשורו להפגישו קליין זה פגשו ויקה פקודי

וב'משכיל לדוד' ביאר, דכומי הסכים משה לקבל, משום שהיה כפרה לחטא גילוי עריות שחטאו בו בזמן העול, ולכן אע"ג דמאסיי הסכים משה לקבל עבדו כפרה. אבל מראות הצובאות שהביאו א"כ, לא רצה משה לקבל, דכבר יש להם כפרה ע"י הכוונ.

וב'פנים יפות' (שמות ל"ח ח') ביאר: "דמה שלא רצה משה לקבל אותם (-את המראות), היינו שהיו ראוות בהן גם האנשים כפירש"י, וזה נאסר לישראל במתן תורה משום (דברים כ"ב ה'), ולא ילבש גבר... לכך לא רצה משה לקבל, שלא יבוא תועבה בבית ה'. ואמר לו הקב"ה, שבמצרים היו מצוות בכך מחמת מניעת דרך ארץ בשביל עבודה קשה".

וב'תורת משה' (לחת"ס, שמות שם) ביאר: "ולפע"ד, כוונתו הוא כלי ידוע מסגרת למקום תורה שיהיה משומרת ממי שמאנסה, ואומות העולם צריכים לשמור עצמם בכך מפני האנסין השכחים... אבל בנות ישראל לא צריכים לשמרה, על כן נתנו למשכן, וקבל משה, כי הוא עשוי מעיקרא לצניעות לשמור מהאונס, וגם היה צניעות לבנות ישראל שאינן צריכין שמייה כזו. משא"כ מראות, עשוי לתאווה גם לבנות ישראל.

תשובה ל"מכין חיות"

בתשובה לשאלה, מהו הקשר בין 'אדני המשכן', לבין 'תפילת ערבית רשות או חובה'.
התשובה היא, לענין אמירת 'מאה ברכות' בכל יום, שהם כנגד 'אדני המשכן', וכדלהלן.

דהנה כתב ה'הל' (ס"ח): "וכתב הרמב"ם ז"ל, לכך לא תקנו קדושה בערבית מפני שהיא רשות. ופליגא, והא כתיב (דברים י"ב), מִה ה' אֱלֹהֶיךָ שֹׁאֵל מֵעֶפְךָ, ואמרו חז"ל, אל תקרי מה אלא מאה, והלא כ"ג? ברכות שבלילה במנין מאה. תאמר ר' יהודה, למה תפלת ערבית רשות, רוצה לומר, שיש ברשות האדם לאמרה בערב קודם שקיעת החמה, לולי קריאת שמע שחיבי אדם לאומרה עם הכוכבים". ומבואר מדבריו, דמה דאמרין 'תפילת ערבית רשות', הוא רק לענין שיכול להתפלל אותה במנדו יום, אך עצם התפילה היא רשות, שהיא חובה, משום שהיא נצרכת לצורך השלמת מאה ברכות שבכל יום, שהיא תקנת חובה".

ויב'ל הטורים' (שמות ל"ח כ"ז) כתב, דתיקנו מאה ברכות כנגד מאת אדני המשכן. ונמצא א"כ, דהקשר בין 'אדני המשכן' ל'תפילת ערבית רשות', הוא משום דמתקנת 'מאה ברכות' שהיא כנגד 'מאה אדני המשכן', יש להוכיח דתפילת ערבית היא חובה בעצם קיומה לכל הדעות, ומ"ד תפילת ערבית רשות, היא רק ביחס לזמנה של התפילה, שיכול להתפלל מבעוד יום".

תשובה ל"מעניא דסדרא"

בתשובה לשאלה, במה שכתב השו"ע ('או"ח סי' ש"ז סט"ז): "מליצות ומשלים של שיחת חולין ודברי שקש, כגון ספר עמנואל, וכן ספרי מלחמות, אסור לקרות בהם בשבת, ואף בחול אסור לקרות בהם (א"א), מלבד חז"ל...".
יש רמז בפרשתינו (ויקה"פ), אם איסור זה חמור יותר בשבת או בחול.

הנה נאמר בפרשתינו (שמות ל"ח ג'): "לא תבערו אש בכל משבתיכם ביום השבת". וכתב האלשי"ך שם: "והנה דרך רמז יתכן, רמז לנו הוא יתברך, כמה קשה יותר לפני יתברך, עבירה אחת אשר יעשה האדם ביום השבת מאשר יעשה בחול. והוא,

- ירחאו, לומר: "אבינו מלכנו, עצור מנפתחך".
- ולמנהג עדות המזרח, אומרים תפילה זו בשבת מברכי, בשעת הכרזת ראש חודש.
- כמ"כ מציונו עוד תפילות שיש בהם בקשה לביטול 'פגעי רע' ו'שטן המשיחית', או על ביטול 'חרון אף' וכדומה: א. ברכת אתה חוננתנו הנאמרת במוצאי שבת (לנוסח עדות המזרח), וכמו שנאמר שם: "כך פגנו ו'הצילנו משיןך רע ומפגעך רע, ומפלך גזרות קשות ו'רעות המפתותך לבא על פגולתך". ב. ברכת המפיל, וכמו שנאמר שם: "ותצילני משיןך ומפגעך רע ומפגעך רע ומפגעך רע". ג. תפילת 'יהי רצון הנאמרת בברכות השחר, וכמו שנאמר שם: "שתיצילני היום וגם יצילני... ומפגעך רע, ומפגעך רע, ומפגעך רע". ד. תפילת 'דביתו של עולם' הנאמרת אחר פרשת העקידה, וכמו שנאמר שם: "ותצילני משיןך ומפגעך רע ומפגעך רע ומפגעך רע". ה. ברכת 'ברוך לילינו' (לנוסח עדות המזרח, בימות החורף), וכמו שנאמר שם: "שתיצילני משיןך ומפגעך רע ומפגעך רע, ומפגעך רע". ו. תפילת 'אב ה'רמב"ם' הנאמרת לפני קריאת התורה, וכמו שנאמר שם: "ותצילני משיןך ומפגעך רע ומפגעך רע". ז. ותשחרר לארבע. ז. ו'תפילה ל'שליש' א' שציון לזו ולנכתב להלן.
- ותשחרר להרב. א. ו'תפילה ל'שליש' א' שציון לזו ולנכתב להלן.
- ותשחרר להרב. א. ו'תפילה ל'שליש' א' שציון לזו ולנכתב להלן.
- וראה מה שהבאנו לעיל (תשובות ל'מעניא דסדרא', תפילתא, הערה 9), את דברי הרמב"ם, שבתפילה בעת צרה חיוב המהרהר.
- והיינו באופן המותר שאין בו חשש, וכפי שנהגו בימים אלו בתפילה מרמסות ודבר פשוט הוא, שאין הדברים אמורים בזמן שהורו גדולי ישראל שלא להתכנס ביצור, ושלא להתפלל בנייני מחמת הסכנה, בעצם הדבר שמשמיע לדעת תורה, חובתו וזו המניעה והאזהרה, ולא להלכה לא בשמיעת לדעת תורה, עצם התפילה לילה להחשב כעבירה ועוון, שמלבד מה שלא תועיל ותציל, עוד יכלה לגרום בעצמה לקטרו ולחוללי חשש, וכדברינו בנאות שיעילה בתחילת ספרו (א"א, ב"ב ט"ו): "כי תבא לאות פני מי בקש את מייקם ו'תצילני משיןך ומפגעך רע ומפגעך רע, ומפגעך רע".
- ובשאר הנוסחאות, יש שינויים קלים, וכן בשאר התפילות המובאות להלן.
- וכתב בפירוש עץ יוסף (ביסודו אוצר התפילות), שמה"ר היה נוהג בעידן

שיורשיהם יוציאום לבזיון, י"ל שכיון שהוא עשה לצורך, אין לו לחוש לעתיד.

ה' מעתה, יש ללמוד בנידו"ד, כאשר הניחו לצורך מסויים דף של ד"ת, כיון שכן הדרך להניח לשעה קלה, אין זה נחשב לפשיעה, וממילא לכאורה יש לומר שאינו צריך לחפש אחר הדף הלוה במקום שספק אם נמצא שם. ומ"מ אם היה עושה כן לכספו שאבד, שיחפש אחריו בכל מקום ששייך ואף באשפתו, ועוד יותר אם גם בסכום שאינו גדול יותר מחפשו עליו כן, ודאי ראוי שיעשה כן לחפש אחר הדברי תורה שאבדו להצילם מבזיון, ויזכה שתבא עליו ברכה.

מהדברים הנזכרים: שומר שמר כדרך שמירה של אנשים על הפציהם, וניזוק החפץ, פטור (אות א'). לכבד את הספרים ולשמרם היטב (אות ב', ג'). מעשה דרבי ששלח מזוזה לארסבן (אות ד').

תשובה ל"חילוקא דרבנן"

בתשובה לשאלה, במה שנאמר (שמות ל"ח ח'): "וישע את הפיור נחשת ואת פנו נחשת במראת הצבאת אשר צבאו פתח אהל מועד", ופירש"י: "במראת הצבאת. בנות ישראל היו בידן מראות, שראות בהן כשהן מתקשטות, ואף אותן לא עקבו מלהביא לנדבת המשכן. והיה מואס משה בהן, מפני שעשויים ליצר הרע. אמרו לו הקב"ה, קבל, כי אלו חביבין עלי מן הכל, ולידיהם העמידו הנשים צבאות רבות מצרים...".
ומבואר, שמאס משה בקבלת המראות הצבאות, ובלא דברי ה' על חביבותן, אל היה מקבל, ולא יב'ל פסוק (שם ל"ח כ"ב), אמר: "ויבאו האנשים על מנשים לל לב האשה חת ונזה וטבעת וכוונת כל כלי זהב וכל איש אשר הניח תנופת זהב לה", ופירש"י: "וכוננו. כלי זהב, הוא נתון כנגד אותו מקום לאשה. ורבותינו פירשו, שם כווננו, כאן מקום זמה". ומדוע לא מאס משה לקבל תכשיטין אלו למשכן.

בשאלה זו עמדו כמה מפרשי התורה, ונביא ממצאת דבריהם וכדלהלן.

הרמב"ן (שמות ל"ח ח') כתב: "והכוונת... יותר נמאס, אבל שם נתערבה כל הנדבה. אבל שיעשו כלי מיוחד מן התכשיט העשוי ליצר הרע, לא היה משה בוחר בכך עד שנאמר לו כן מפי הגבורה, והיינו, שמשה לא מאס בקבלת הכוונ משום שהוא נוערבו עם נדבת כל ישראל. אבל במראות הצבאות רצו לעשות כלי נפרד מזה עצמו, ולכן מאס בו משה, לולא דברי הקב"ה".

ובאופן דומה ביאר רבי חיים פלטיאל (שם): "דלכך לא הקפיד אכומי, לפי שגם שאר כלים של נחושת" כמורה. הקפיד במראות הצבאות, שלא היו כלים של נחושת...". והיינו, שכיון שהיו עוד כלים שעשויים מנחושת כמו הכוונ, לכן לא הקפיד משה לקבלו. והוא כעין סברת הרמב"ן, שלא היה ניכר כ"כ בפני עצמו.

ועוד ביאר רבי חיים פלטיאל: "דלכך הקפיד על המראות, משום דבפנים עשוי מנחושת, ובחוץ ציפוי מראות ממש. ולשון הפסוק מוכיח עליו, דכתיב ב'מראת ולא כתיב ב'מראות'...".

ובגור ארנה' (שמות ל"ח כ"ב) ביאר: "ויש לומר, דכאן (בכוונת) הוא עשוי לשמרה מן הזנות, שלא תזנה האשה, ולכן אין זהו הכלי שום דבר גנאי. אבל מראות הצבאות איפכא הוא, דהם נעשים ליצר הרע, ולכך היה מסתפק משה אם יש לו לקבל אותם".

תשובה ל"מעשה רב"

בתשובה לשאלה, במי שהניח דף 'דברי תורה' במקום מסויים לזמן מה, כשחזר לא מצאו, ויש חשש שהגוי המנקה לקחו ושם אותו באשפה, האם מוטל עליו לחפש שם.

חיוב שמירה בדרך שנהגו לשמור א' בב"מ צ"ג א' איתא: "הוא רועה רועה דהוה קא רעי חיותא אגודא דגהא פפא, שריג אדא מייניהו ונפלת למיא (היה רועה שרעה בהמות של אחרים בשפת נהר פפא, ואחת בהבמות החליקה ונפלה למים). אתא לקמיה דרבה ופטריה, אמר, מאי הוה ליה למיעבד, אלא נטר כדנטרי אינשי רבה, וטרבו בטענה שמה היה לו לרועה לעשות, הרי הוא שמר כפי שאנשים שומרים". ופירש"י שם: "הא נטר כדנטרי אינשי. ואין זה אבידה אלא אונס".

עוד איתא שם: "אמר ליה אביי, אלא אמר, על למתא בעידנא דעיילי אינשי הכי נמי דפטור, אמר ליה איך. גנא פורתא בעידנא דגנא אינשי הכי נמי דפטור, אמר ליה אין (אביי שאל את רבה, שלפי דבריו שכל ששמר כדרך השומרים פטור, האם גם אם הורעה עזב את הצאן לבדו ונכנס לעיר בזמן שרגילים האנשים להכנס, ובאותה שעה אירע דבר מה לצאן, האם גם אז יהיה פטור, והשיבו רבה שאכן כן. חזר אביי ושאלו, אם הורעה נח וישן מעט בשעה שהאנשים רגילים לישון, ובאותה עת אירע דבר מה לצאן, האם גם אז יהיה פטור, והשיבו רבה שאכן כן".

ומבואר בדברי הגמרא, שכל שהשומר שמר כדרך השומרים, ובאותה עת שיעזב את הצאן כפי הדרך, אם אירע אז אונס, נחשב הדבר כאונס ולא כפשיעה ולכך השומר פטור. וכן נפקס להלכה בשו"ע ח"מ סי' רצ"א סיני' ר"ב, ובסי' ש"ג סי' ע"יש. וראה מש"כ בשו"ת גליא מסכת ח"א סי' י"ג בענין זה.

לשמור על ספריו יותר משאר חפציו

ב' ועי' בראשית חכמה (שער היראה פט"ו), שמביא בשם החסיד עיב"ץ: "צריך לקנאות ספריו, וינחם ויצניעם במקום הנבחר שבביתו, ויכסה אותם בטלית חשובה, וכמו שעושים החכמות ותולדין נסרין באויר הליכה עליהם, אוכלין לשמור אותם מן העכרים ומן החתולים, יעשה גם כן לשמור כבוד שמים".

ג' ובספר חסידים אות ע"ה כתב: "וכל המכבד את התורה לא יזלזלוהו, אבל יאמר לו, אם יש כן הוון אתה מכבד ומייפיהו להראות את יפיו לכל, כן תעשה לחפצי שמים, כי כל חפצינו לא ישוו בה, כבד את ה', מהוונך, שאם אתה רואה אש... תציל מבינתך תחילה חפצי שמים, כגון ספרים". ושם אות קפ"ט: "...יותר יש לך קנות ארגז נאה להצניע ספרך ותפליך".

במעשה דרבי שלח מזוזה לארסבן

ד' והנה בשאלות דרבי אחאי (עקב, קמ"ה) כתב ליה "ארסבן שלח לרבינו הקדוש חדא מרגליתא... כתב ליה חד מזוזה ושיגור ליה". ובהעמק שאלה לאגון הנצי"ב (שם סקי"ט), הקשה איה הותר הדבר להביא מזוזה לגוי. ותיירץ שרבי כתבה לשם קדושת מזוזה, עיי"ש.

ולכאורה עדיין צ"ע, דמה הועיל בכך שרבי כתב את המזוזה שלא לשם קדושה, סוף סוף יש בזה שמות קודש, שעלולים לבא לידי בזיון. וי"ל דכיון שהיה רבי צורך לשלוח דוקא שדבר כזה, ואין דרך מלכים לזכות מתנות מלכים מלכים ונשיאום, לכן לא הוצרך לחוש שהמזוזה תבא לידי בזיון. ואע"פ שכיון שהוא ביד גוים², עלול בזמן מן הזמנים,

- עיין קמ"ה שכתב ב'ארוחת רבינו' (ח"א עמ' רפ"ה), שהעולם מספר, שבספרי החשב"כ לא פולטים תולעים, משום שהיה מודר מאוד בכבוד ספרים. וכע"ז הביא מן רבינו הגה"ח קניקסי קלוט' א' בספרו 'ארוחות ישר', עיי"ש.
- וראה ביוסף אומץ (פרק קדושת הספרים אות י"ג) שכתב: "חיוב להגות קדושה בכל כתב מרובע... אכן ראינו אבי מורי החסיד ז"ל מקפיד מאוד על הדבר, וכשהחזיר כתב יד לכרי כשהיה כתוב עליו שם בכתב ידו היה נזהר לקרוע הכתב כדי שיהיה נשור, בטרם נתן הכתב יד לכרי".
- אמנם בפנים יפות שם, הקשה על הרמב"ן: "ואין זה טעם ספקי שלא רצה משה לקבל מהן, והלא היה יכול לערובם בשאר נחושת כמו בשאר תכשיטין".
- ובדברי דוד' לה"ט (שמות ל"ח כ"ב) הביא דברי הרמב"ן: "דמה משה לא ידע עדיין שיעשה מהם כיו, רע שאח"כ חזר לו קה ויעשה מהם כיו, וא"כ הדרא קושיא ו'לכותה". וכתב, עוד לצורך זה הוצרך דברי הרמב"ן: "והיה נחושת קלל ממורט (-צח ויפה, ועל כן ייחד משה בתחילה לכלי הזה". והיינו, שבאמת מתחילה בחר משה שיעשו כיו מתורמוהו...".
- וראה ב'אומץ צ"ג ד' דבריו, שם עשוי את הכוונ מנחושת דוקא ולא מזהב, הרי דרך לעשות תכשיטים מזהב.
- ובפשיטתו כוונתו, לדברי רש"י (שמות ל"ח ח'): "...ולא אכל רואה עצמה עם בעלה במראה ומשלתו דברים, לומר גני נאה ממו...". הרי דגם האנשים היו רואים בעלה במראה, ולכן כלפי האנשים חשש משה משום איסור 'לא לבלש'.
- כע"ל, ולא ג' ברכות' כמובא בחלק מהנוסחאות. וכוונתו, ד"ש ברכות שבמעמיה עם י"ד ברכות ק"ה, הם יחידיו כ"ג ברכות.
- אמנ צ"ע שובא דבריו ה'הלכו', מדוע יש לומר שהיה חיוב גמור להעשה ערבית מתוך צדדי של מאה ברכות, הרי יכול להשלים במאה ברכות אחרות, והעשה תפילת ערבית הוא רשות ולא חובה. וכבר עמד בזה בגליוני הש"ס (ברכות כ"ז ב'), עיי"ש.
- ובמה צביל החכמה' (ח"ד סי' ק"ה) ביאר ה'הלכו': "כיון דודד המלך עליה תיקן המאה ברכות ונוסחיה, אלא שכתובם, חזרו ויסדו אותן בהכרזת בעצמו, ובנינו בן ברכות תפילת ערבית. א"כ איך יתקנו תנאי ואמוראי בה, ויאכזב דסבירא ליה תפילת ערבית רשות, ואיך תהיה רשות אם דוד המלך לא תיקן לאומרה, כדקאמר

במה שידענו כי עוון עצמו אשר יעשה הוא כח טומאה המעודת לדונו בגיהנם, והוא בהעוותו מתייחס למבעיר אש חלק אשר לו ביהמה, כי אשמו הוא אש שחלטהו מסביב. על כן תכפל רעה אשר עושה עבירה ביום שבת, שבו אש גיהנם צב ומצטנן ואת יבעירו. ומה גם שכופה את השבת יתירה שבו לעשות על ידה כח טומאה לשרף בו. והוא מאמרו יתברך באומר, לא תבצעו אש וטמא, כי כל אש היא לו מדור מיוחד בגיהנם כאשר לו בן עדר... ועל זה אמר רש"י יתברך, ולא להמחיל שבת או עובר עבירה זולתה בשבת, שיתו לבכם ולא תבערו אש בכל משבתכם, אשר לכם בייחוד לכל אחד בגיהנם ביום השבת. כי קודש היום, ואתם מבעירים בו אש הטומאה, ביום שאדרבא אור גיהנם מצטנן ומיתש כח טומאת גיהנם בו...".

ומוסיף שם האלשיך: "ובכלל הדבר הזה, תגדל אשמת המשתעשעים ביום השבת, לקרוא בספרי סיפורי מלכים ומלחמותיהם ביום השבת, ומתאנים לומר כי הוא עונג שבת. ואולי להם, כי היו כבלע את הקדש בשיחת חוליהו, ואת קודש ישראל ניצאו כעסוהו בחבליהם... ויהי להם שומר שבת מחללו כפועל בטל על בלי לו שרר בעמלו. כי חפץ ה' בשמירת שבת לחמנו ממעשיו מצבוב ידיו בששת ימי המעשה, ויצוונו לעשות את יום השבת כי בו ינוחו יבשתי כח, וזאת המנוחה וזאת המרגעה אל החומה העושה כל מלאכה... על כן נגילה ונשמחה בו יתברך, כשמחת הנפשות המתולסות אתו עמו בעולם העליון, ואלה הוא בהתעדן בעדן ג' אמרי אמי תורתו, ותועלתה אבהותו, אך נחפז הוא, הועבים פקדי ה' ישרים משמחי לב ללכת אחרי ספריו הבלי הזמן, אשר הם חושך ולא אור...".

ומה גם עתה ביום קודש שהתורה מכרזת ואומרת שבת לה', לומר, כי לא לנו הגופים היא השביטה, כי אם לשמו יתברך לשם קדשו, ולא לדברי חול. ועל כל אלה צותה תורה ברמז אשר רמזה פה באומרה, לא תבערו אש בכל משבתכם שהיא, שא תאלכם בכל משבותיכם אשר לכם בגיהנם ביום השבת כמדובר, עיישי לשונו הזהב ברוכה.

מבואר א"כ, שבציווי התורה לא לבער אש ביום השבת, רמז חומר העיון ביום השבת במינים חול, וחומר קריאת ספרי מלכים ומלחמותיהם ביום השבת יותר במינים חול.

התשובה ל"מעניני דוחקא"

התשובה לשאלה, איזו הלכה הנוגת בחודש ניסן, אחד מהעטמים שלה הוא מושם, שלא יהא אדם (תהלים ק"א ז): 'דבר שקרים'.
התשובה היא, המנהג לחלק קמח לחיטים לעניים לצורך הפסח, וכדלהלן.

דהנה דבר הרמ"א (או"ח סי' תכ"ט ס"א): "ומנהג לקנות חטים, לחלק לעניים לצורך פסח. וכל מי שדבר בעיר ר"ב חודש, צריך ליתן לזה". וכח שם ה"חכמת שלמה": "וראה לי טעם נכון" בעזרת השם יתברך לנאנוה זה, כיון דנתקן לומר בהגדה של פסח... כל דפניו יתני ויכול, והיה באמת אם יבוא עני ולא יתנו לו, היה כדובר שקרים לפני יתברך. לכן נתקן ליתן לעניים מעות חטים, א"כ אחר כך כשיבוא העני, יאמרו לו, אני לא אמרתי רק כל דפניו יתני ויכול, אבל אתה אינך דפניו, כי כבר נתתי לך מעות חטים, ואם אתה נתת המעות על דבר אחר, אתה גרמת בעצמך, ולא יהיה דובר שקרים לפני הקב"ה, ואתי שפיר".

התשובה ל"מעניני תפילתא"

התשובה לשאלה, אלו תפילות שנתקנו לנו לאומרים ע"י חז"ל והראשונים, מצינו בהם תפילה לביטול מגפה ופגעים רעים.

הנה מצינו כמה תפילות¹ שיש בהם בקשות לביטול מגפה ופגעים רעים:

א. ברכת ה'שְׁכִיבֵנו' הנאמרת בכל לילה בתפילת ערבית², וכמו שנאמר שם: "וְהָגַן בְּעֵדְנוּ, וְהִסֵּר מִקְלֵינוּ אוֹיֵב דָּבָר וְחָרָב וְרָעַב וְנוֹן".

ב. תפילת 'הוא רחום' שנתקנה לאומרה בימי 'שני וחמישי' קודם קריאת התורה, וכמו שנאמר שם בכמה מקומות (למנהג 'נוסח אשכנז'³), בד"ה 'אנא מלך': "...מִחֻרָב וּמִשָּׁבִי וּמִדָּבָר וּמִמַּגֵּפָה וּמִקָּלַךְ וּמִגּוֹן וּמִגּוֹן וּמִקְלֵינוּ בְּלֶךְ קִיּוֹנוֹ וְאֵל תְּכַלְמֵנוּ ה' אֱלֹהֵינוּ וְהָאֵר פִּינָךְ בְּנוֹ זִכְרֵנוּ לַעֲבוֹת אֲבוֹתֵינוּ הוֹשִׁיעֵנוּ לְמַעַן שְׂמִיךָ. רֵאֵה בְּצַדִּיקוֹתֵינוּ וְשִׁמְעֵ קוֹל תְּפִלָּתֵנוּ. כִּי אֲתָה שׁוֹמֵעַ תְּפִלַּת כָּל פֶּה". וכן בד"ה 'איני כמוד': "...וְהִסֵּר מִמֶּנּוּ מִכַּת הַמָּוֶת כִּי רַחֵם אֲתָה, כִּי כֵן דָּרַכְךָ עֹשֶׂה חֶסֶד חֲסֵד בְּכָל דֹּר וְדוֹר. חֲסִידֶה ה' עַל עַמֶּךָ, וְהִצִּילֵנוּ מִזְּמַמָּה, וְהִסֵּר מִמֶּנּוּ מִכַּת הַמַּגֵּפָה וְהַזָּרָה קֶשֶׁה...".

ג. תפילת 'אבינו מלכנו', הנאמרת בתעניות קודם קריאת התורה, וכמו שנאמר שם: "אֲבִינוּ מִלְכֵנוּ, פֶּלֶא דָבָר וְחָרָב וְרָעַב וְשָׁבִי וּמִשְׁחִית וְעוֹן וְשִׁמְד מִגְּבֵי גְרִיתֶךָ. אֲבִינוּ מִלְכֵנוּ, מִנְעֵל מִלְּפָנֶיךָ".

ד. תפילת 'הי רצון מלפני אבינו שבשמיים', הנאמרת ב'שני וחמישי' אחר קריאת התורה⁴, וכמו שנאמר שם: "הֵי רִצּוֹן מִלְּפָנֶיךָ אֲבִינוּ שְׁבַשְׂמִים, לְרַחֵם עֲלֵינוּ וְעַל פְּלִיטָתֵנוּ, וְלַמְּוֵעַ מִשְׁחִית וּמַמְפָּה מִקְלֵינוּ וּמִקָּלַךְ כָּל עַמּוֹ בְּיַמֵּי שְׁאֵלָה, וְנִאֲמַר אָמֵן".

ה. מזמור (תהלים ז, א' ו' ט"ז): "שֵׁב בְּסִתְּךָ עֲלֵינוּ," הנאמר בפסוקי דזמרה של שבת, ונקרא גם 'שיר של פגעים' (שבועות ט"ו ז'). וכמו שנאמר במזמור שם: "לא תירא מפחד לילה מחץ יעוף וימם, מִדָּבָר בְּאֵפֶל יִהְיֶה מְקַטֵּב יִשְׂדֵי צְהָרִים. יִפֹּ מִצַּדָּךְ אֶלְךָ וְרִבְבָה מִימֶיךָ אֶלְךָ לֹא יִגָּשׁ. לֹא תִמְאֵה אֵלֶיךָ רָעָה וְנִגַע לֹא יִקְרַב בְּאֶהְלֶךָ".

ו. תפילת 'מי שברך'⁵ לעוסקים בצורכי ציבור באמונה, הנאמרת לפני תפילת מוסף בשבת, וכמו שנאמר שם: "וְכָל מִי שְׁעוֹסֵקֶיךָ בְּצִרָה בְּאֲמוּנָה, הַקְדוֹשׁ בְּרִךְ הוּא יִשְׁלַם שְׂכָרְךָ וְיִסִּיר מֵהֶם כָּל מַחְלָה לְכָל גּוֹפֵם וְיִסְלַח לְכָל עוֹנֵם".

ז. תפילה לעצירת גשמים⁶ הנאמרת בברכת 'שומע תפילה' שבשמו"ע, וכמו שנאמר שם: "וְהִסֵּר מִמֶּנּוּ דָבָר וְחָרָב וְרָעַב, וְחֵזֶה רָעָה וְשָׁבִי וְזָבָה, וְיִצַר לֵדָו וְחַלְשֵׁי רַעִים וְקִשְׁיָם, וּמְאֻרְעוֹת רַעִים וְקִשְׁיָם, וְגוֹדוֹר עֲלֵינוּ זָרוֹת טוֹבוֹת מִלְּפָנֶיךָ".

ח. תפילת 'אבינו מלכנו' (לנוסח אשכנז) הנאמרת בחזרת הש"ץ של תפילת מוסף ברה"י ויר"כ לפני ברכת כהנים, וכמו שנאמר שם: "אֲבִינוּ מִלְכֵנוּ זִכְרֵךְ חֲמִידֶךָ וּפְגַע כִּסְפֶךָ וְכֹלֵה דָבָר וְחָרָב וְרָעַב וְשָׁבִי וּמִשְׁחִית וְעוֹן וְשִׁמְד וְרַע וְכָל מַחְלָה לְכָל תְּקֵלָה וְכָל קִטְטָה וְכָל מִינֵי פְרַעְוִיּוֹת וְכָל זָרָה רָעָה וְשִׁנְאֵת חָסֵם מִקְלֵינוּ וּמִקָּלַךְ כָּל בְּנֵי בְרִיתֶךָ".

והי רצון שקיימינו בכל בחבת אבינו שבשמיים (שמות ט"ו כ"ו): "כָּל הַמַּחְלָה אֲשֶׁר שְׂמַתִּי מִמֶּרְבֵּי לֹא אֲשִׁים עֲלֶיךָ, כִּי אֲנִי ה' רַפָּאָךְ, וְיִסִּיר מִלְּפָנֶיךָ שְׂעוֹת קִשּׁוֹת וְגִזְרוֹת רַעוֹת, וְזוֹכָה לַיהוֹשֻׁעַ מִהָרָה בְּתוֹשֻׁעַ עוֹלָמִים וּבְאֻלָּה הַשְּׁלִימָה, אֲכִי־ר".

התשובה ל"מעניני דהצלתא"

התשובה לשאלה, אלו דברים מצינו בחז"ל ובראשונים, שיש בהם סגולה לביטול מגפה ופגעים רעים.

ראשית יש לזכור, דעיקר העצות וההשתדלות בעצירת המגיפה, הוא בדברים הרוחניים. וראה את לשון הר"ן בדרשותיו (פרק ו'), שכתב: "ולזה היה הכתוב מברך (כ"א כ"ד) מאשים את ישראל, שהיו שולחים מלמכי מצרים והאשמים אסא (המלך), ובאמרו (דה"י ב', ט"ז י"ב), וְגַם בְּחֵלְיוֹ לֹא דָרַשׁ אֶת ה' כִּי בְרָפְאִים. וכן המתירא מן האויר הרע, וישים כל מגמתו לתקנו, או המתירא מן המזונות הרעים, וישתדל

לתקנם, פונים לתקן הסיבות הקרובות אשר כוחם חלוש, והם נשענים על מכהם. אבל אשר פקח ה' עיניו, נשען עליו, ומכשיר מעשיו, ומתחרט על הרעות שעשה, ובוה תושג רפואת הנפש והגוף. כמו שאמרו רבותינו ז"ל במסכת יומא (פ"א א'), אמר רבי חמא, גדולה תשובה שמביאה רפואה לעולם, שנאמר (הושע י"ז ה'), אֶרְפָּא מִשְׁוֹתָם אֲהֵבֵם נְדָבָה".

ומצינו כמה דברים, שיש בהם סגולה לביטול מגפה ופגעים רעים:

א. להתפלל אל ה' לעצור המגפה, וכמו שנאמר (תהלים ק"ו ל'): "וַיַּעֲמֵד פִּינָחָס וַיִּפְּלַע וַתִּעַצֵּר הַמַּגֵּפָה", ומפסוק זה דרשו חז"ל (ברכות ר' ב'), דאין עמידה אלא תפילה¹.

ב. להתכנס כל הציבור² לג' תפילות, ולענות 'ברכו' ו'אמן' יהא שמייה רבא' קהל גדול בכל יום, וכמו שכתב החפ"ץ חיים זצ"ל במכתבו (הובא בספר 'אתר מלוכה' עמ' שצ"ד), בזמן מלחמת העולם הראשונה: "ואין לשער, כמה ישועות היו מביאין לישראל, לו באמת היו מתכנסין כל הקהל בכל עיר, אנשים וטף לבית המדרש, להתפלל הג' תפילות, והיו עונין 'ברכו' ו'אמן' יהא שמייה רבא' קהל גדול בכל יום, ובודאי היו ניצולין לזה אלפי אנשים ממות".

ג. לומר פרשת פיטום הקטורת, וכמו שכתב בשו"ת 'בית דוד' (יו"ד סי' ר"ז), והביאו בכ"פ החיים' לרבי יעקב חיים סופר זצ"ל, יו"ד סי' קט"ו אות ס"ב האר"י, שהיא סגולה לעצירת המגיפה³. ומקור הדברים הוא מה דאיתא בווהר (מדרש הנעלם כרך א', דף ק"א א'): "רבי אחא אָזַל לְכַפֵּר טְרִשָׁא, אֲתָא לְבַנְי אֲוִשְׁפִיזְיָה, לְחִישּׁוֹ עֲלֵיהּ כָּל בְּנֵי מְתָא, אֲמַרְוּ גְבָרָא אֲבָבָא, אֲתָא אֲתָא חָכָא נְזִיל לְגַבִּיהָ. אֲתָו לְגַבִּיהָ, אֲמַרְוּ לִיה לֹא חֵס עַל רַבְבָּנֵי, אֲמַר לַהּ מַהוּ, אֲמַרְוּ לִיה דְאִיתִי שְׂבַעָה יַמִּין דְשָׂאֲרֵי מוֹתָנָא בְּמֵאתָא וְכַל יוֹמָא אֲתַתְּפָךְ וְלֹא אֲתַבְּטַל. אֲמַר לַהּ נְזִיל לְבִי כְשִׁתָּא וְנִתְבַּע רַחֲמֵי מִן קָדָם קֹדֶשָׁא בְרִיךְ הוּא. עַד הָהוּ אָזַל, אֲתָו וְאֲמַרְוּ פְלוֹנֵי פְלוֹנֵי מִיתוּ, פְלוֹנֵי וְפְלוֹנֵי נָטוּ לְמוֹת. אֲמַר לַהּ רַבִּי אָחָא, לִית עֲמָתָא לְקִיָּמָא הִכִּי בְּעֵלְמָא דְחִיקָא, אֲבַל אֲפִרְשׁוּ מִכּוֹן אֲרַבְעֵין בְּנֵי נְשָׂא מֵאֲנוּן דְזַכָּאִין תִּירֵי, עֲשֶׂרָה עֲשֶׂרָה לְאַרְבַּעָה חוֹלְקִין וְאַנָּא עֲמִיכּוֹן, עֲשֶׂרָה לְזוּרְיָתָא דְמֵאתָא, וְעֲשֶׂרָה לְזוּרְיָתָא דְמֵאתָא, וְכֵן לְאַרְבַּע זְוִרְיָתָא דְמֵאתָא, וְאֲמַרְוּ בְּרִיעוֹת וְנִפְשָׁכוֹן עֲנִינָא דְקִטְרֵת בּוֹסְמִין דְקֹדֶשָׁא בְרִיךְ הוּא יְהִב לְמִשָּׁה, וְעֲנִינָא דְקִרְבָּנָא עֲמִיהָ... וְכֵן עֲבָדוּ וְאֲתַבְּטַל מִנֵּיהּוּ (ה"ח אחא הלך לכפר הקטורא 'טרישא', ובא לאכנסיה שלו, והתחיל לשער עלי כל בני העיר, אמרו, אדם גדול הגיע לכאן, נלך אליו. באו אליו ואמרו לו, וכי אינך חס על שאנו נאבדים ומתים. אמר להם, מהו הדבר. אמרו לו, כבר שבעה ימים שיש מגיפה בעיר, וכל יום מתגברת יותר ואינה מתבטלת. אמר להם, נלך לבית הכנסת, ונבקש רחמים מהקב"ה. עד שבאו לילך לבית הכנסת, באו ואמרו להם, שפלוני ופלוני מתו, ועוד שנים אחרים הלכים למות. אמר להם ר' אחא, אין העת עתה לעמוד ולהתפלל, כל השעה דחוקה. אבל תפרישו מכם ארבעים אנשים מאותם שהם צדיקים ביותר, ויתחלקו עשרה עשרה לארבעה חלקים, ואני עמכם, עשרה אנשים לכל אחת ארבעות זויות העיר, ותאמרו בריצון ובכוונת נפשכם ענייני קטורת הסמים שהקב"ה ציוה למשה, ואח"כ תאמרו גם ענייני הקרבנות... וכן עשו, והתבטלה מהם המגיפה - ע"פ ביאור 'מתוק מדבש' שם)²²¹.

ד. לומר פרשת הקרבנות, וכמו דאיתא בווה"ק הנ"ל, וכן ב'בעל הטורים' ע"פ⁴ (שמות י"ב כ"ג): "וְהָיָה יִתְּן הַמִּשְׁפָּחִית לְבֹאֵ אֵל בְּתוֹכָם לְגֹהֵן", שכתב שם: "א' מִשְׁחָה, ה'כֹּהֵן וְלֹא יִתְּן הַמִּשְׁפָּחִית לְבֹאֵ, וְאִידך (ויקרא ה' י"א), וְלֹא יִתְּן עֲלֵיהָ לְבִנָּה גְבִי חֲטָאֹת. לומר, שבזכות הקרבנות ניצולו ממצרים...". וכ"כ רבי חיים פלאגי זצ"ל (בספרו 'רפואה וחיים', פ"ה אות ס"ד)²²².

ה. לגזור תענית על הציבור, וכמו דאיתא בגמ' (תענית כ"א ב'): "דְרוֹרֵת (שם ע"ר), עיר המוציאה חמס חמס תענית רגלי הוה, ויצאו ממנה שלשה מתים ביום אחד. גזר רב נחמן בר רב תטא תעניתא"²⁴⁰.

יראה שיש לו ברכות בדרוהו בלבד מתוך אותם אלפי ברכות שברך בכל ימי חיו, ותורה עומתם נפשו ובשנותו למאד. ותשר"ח להרב א. דיין שליט"א שפניו לזה.
31. ועי' מה שהבאנו הלהן (תשובה למעניני דהתנהא, אות ט'), את דברי הר"ן בענין זה.
32. וביאר המהרש"א, דפסוק זה איירי בשעת המגיפה, כיון שנאמר בסופו (ישעיה שם): "תִּבֵּי כִמְעַשׂ עַד יִבְרַךְ יָצִים", והיינו שעת הדבר.
33. ועי' מה שפירש שרשי (ישעיה שם): "לֶךְ עֲשֵׂי אֵבָר בְּחֻרְבֶיךָ, בְּבֵית כְּנִסְיֹת וּבְבֵית מִדְרֹשׁוֹת, דְּבַד אַחֶר, הַתְּבוּנָה עַל מַעֲשֵׂיךָ בְּחֻדְרֵי לְבָבְךָ, כִּן דְרַשׁ רַבִּי תַנְחומַאי. וְסָגַר דְלִית לְקַדְקֵךְ בְּעִתְךָ, תְּרַבֵּם יוֹתֵנוּ, עֲבִיד עֲלֵיךָ עֲוֹנֵיךָ וְיִגְדְּנוּ עֲלֶיךָ. וְרַבִּי תַנְחומַאי דְמַתֵּי דְרַשׁ, עֲלֵיךָ פִּירַשׁ, לֵבֵל תַּתְרוּר אַחֵר מִתְּד חֲדָן". ונמצא א"כ, דמפסוק זה ילפנינו הנהגות נוספות לזמן המגיפה.
33. ומבאר הגמ' שם, דמה דבעינן לשלושה פסוקים, הוא כדי לומר דהתנהגו זה היו גם ביום של קבלה, וכן אף היכא שיש אימה בתוך חבתי מין לא לצאת מחוץ לבית.
34. ועי' בדברי (ערך 'טוב'), מה שהאר"י בענין חובת ההשתדלות, ומנגד להאמין שהכל מאתו יתברך.
35. אמנם דראי דלא קאי על סוג מגפה, שיש בה נזק כהמשלחות סורים יותר מאשר מלחמות. ובר מן דין, דברי הגמ' לא קאי על 'דבר' אלא על 'יעיד ויתחא'. ותשר"ח להרב א. דיין שליט"א שהענין לזה, ולעוד כמה מהדברים המובאים כאן.
36. ובט"ז (יו"ד סי' קט"ו סק"ז) כתב בשם הרש"ל, דהתנהגו זה היא אף ביום ולא רק בלילה.
37. ועי' בשו"ת הרשב"ש (שם קצ"ה) מה שביאר בזה, דהוא ענין רוחני ולא כפשוטם של דברים.
38. ובי"ם של שלמה (ב"ק פרק שיש"י סי' כ"ב), דמי שנחלה בדרך ונתפרא, ואומרים העולם שיש חשש לו, לא יצא צריך לברות.
39. ואיך החיים (שם אות נ"ח) כתב בשם שיער הונונית, דאפילו באותה השכונה שעומד שם המוכה, או אפילו איזה כלי ומלבוש שלו, צריך להתרחק ממנו כדי שלא ינוק.

תַּרְבוּ תְּפִלָּה אֲנִינֵי שְׂמֵי יִדְכֶם דְמִים מְלֵאוּ...".
21. וכן הורה רבי עקיבא איגר זצ"ל (גורא ע"א), בהוראתיו לעצירת המגיפה.
22. ועי' בדברי הוה"ק (שם י"ח ב'): "אֲמַר רַבִּי שְׁמוּעֵל, אִי בְנֵי יִתְּן הוּוּ יִרְצֵי כְּפֵה יִתְּנוּ אִיזוּ עוֹבָד קִטְרֵת קֹדֶשָׁא בְּרִיךְ הוּא, הוּוּ נְטִיל לֵב מִלֵּךְ מַתְנֵי, וְהוּוּ שְׁלֵקִי לֵב עֲשֶׂרָה עַל יִשְׁרָיִיה, כְּכַתְּבָא... וְאִי יִבְנוּ בֵיה בְּכָל יוֹמָא, אִית לִיה חוֹלְקָא בְּהַאי עֲלֵמָא, וְעֲלֵמָא דְאִתִּי, וְיִתְּקַל מוֹתָנָא מִיְמֵי וּמִקְלָא, וְיִשְׁתַּוִּיב מִקָּל דְזִינֵי דְהַאי עֲלֵמָא, מִסְטִרֵין בִּישׁוּן, וּמְדִינָא רַבִּין לִסְכַּח מִלְּחֵל." (אם יבא אדם והי יודעים עד כמה חשובה היא מעשה הקטורת לפני הקב"ה, היו לוקחים כל תיבה ותיבה ממנה, ומעלים אותה להיות טרטה לראשם ככתר של זהב. ואם יכיון בה בכל יום, של יו חלק בעולם הזה ובעולם הבא, ויסתכל חרב והמגיפה ממנו ומכל העולם, וינצל מכל הימים של העולם הזה, ומכוחות הרעים, ומדון גיהנם, וממלכת הסטרא אחרא - ע"פ 'מתוק מדבש' שם.)
23. ועי' ע"פ סיפורים, שביאור שם סוד מ"ב מסעות', שאמרו הפוסקים, דטוב לאומרו לבטל המגיפה.
24. אמנם דראי דהיה מסור רק לחכמי הדור, אם וכיצד לומר תענית על הציבור, וכמעשה שהיה, שרב חסדא מחכמי אותו דור גזר את התענית [דפעמים רבות בשעת חורבן, ביטול אפילו תענית של חובת מחשש סכנה, ועל אחת כמה וכמה של אלו תעניות העלולים להכניס את הציבור לסכנת מלחלה].
25. וכמו דאיתא בגמ' (ברכות ה' א'), דהוקטס בתורה, יסורים גדלים הימנו.
26. והוסיף שם רמז לדבר, ע"פ מה שנאמר (משלי ד' ב'): "כִּי לֶקַח טוֹב נְתַתִּי לְכֶם", דתיבת 'לקח' היא בינמטריא מניפ"ה.
27. דהנה דראי בגמ' (שבת פ"ט א'), דאחר שניתנה תורה מהקב"ה למשה, נעשה כל אחד ואחד מהמלאכים שחלו למשה, ומסר לו דבר, ואף מלאך המות מסר למשה את סוד הקטורת, שהיה אמר כמפל על המגיפה. והקשה שם ה"ב שאין ח"כ בספרו 'בניהו': "ואין מסר לו (כלל המות למשה) שדבר שהו נגדי אליו, כי הוא מלאכתו לחמת, ומסר לו (בארבעת אלפים), עתה בתורה תחבטל מלאכה ושליחותו שלו - על מלאך המות, וביאר הבניהו: "נ"ל בס"ד, אחר שראה שזכה (משה) בתורה להורידה לתחתונים... אפ"ר (מלאך המות), עתה בתורה תחבטל מלאכה ושליחותו שלו - על מלאך המות,

ו. לעשות חסדים עם הבריות, וכמו דאיתא בגמ' (שם): "היתביביתיה דרב אל הוות דברתא (ב-שבשונותו של רב לא היתה מגיפת אברות)... משום ההוא גברא דשייל מרא זובילא קלבורה (מחמת אברות אדם שהיה עושה חסד עם הבריות, ומשאיל להם כלים לצורך קבורה)".

ז. שלא לעוות ולענות את הדין, וכמו דאיתא בגמ' (שבת ל"ג א'): "בעון עיניו הדין, ועיוות הדין, וקלקול הדין, וביטול תורה, חרב וביזה רבה, ודבר ובצרות בא..."

ח. לקיים עם שאנמר (יהושע א'): "והיגית בו יומם וּלְיָמֶיךָ", וכמו דאיתא בגמ' הנ"ל (שבת שם), שביטול תורה הוא אחד מהעוונות שעל ידם 'חרב וביזה רבה, ודבר ובצרות בא...', וכמו שכתב בשו"ת 'בית דוד' (י"ד שם, והביאו הכ"פ החיים שם)²⁶, וראה דבריו הנפלאים של רבי יוסף חיים זצ"ל, שהובאו בהערה²⁷.

ט. ליתן צדקה, וכמו שכתב הפלא יועץ (ערך 'דבר'): "ועיקר השמירה היא, ע"י שימור נתן לאבינונים²⁸, לא היא הכסף נחשב, והעשירים יעשו פזר גדול להחיות נפש עניים, וזה היה כופר נפשם לבל יאונה רעה ונעלה לא יקרב אליהם"²⁹.

י. להקפיד לברך 'מאה ברכות' כל יום, וכמו דאיתא במדרש (במד"ר י"ח כ"א): "(ש"כ כ"ג א') ונאם הגבר הקם על כנגד מאה ברכות, שביכל יום היו מתים מִיִּשְׂרָאֵל מאה אנשים, בא דוד ותקן להם מאה ברכות. כיון שתקנם, נתעצרה המגפה". וכן איתא בספר ה'רוקח' (הל' ברכות ס"ו ש"ג), דבכוחם של 'מאה ברכות' להגן על צ"ח קללות הכתובים ב'משנה תורה', ובתוספת מה שאנמר (דברים כ"ח ס"א): "גם פל חלי וכל מפה", נמצא מאה קללות, וכנגדן נתקנו מאה ברכות לבטל הקללות".

יא. לקיים חתונת יתום ויתומה בבית הקברות, וכמו שכתב בשו"ת 'שיח יצחק' (ס"ז תצ"א), שכן עשו בעיה"ק צפת טובב"א, וסר המות הזה, עיי"ש. וע"ע בשו"ת מהרש"ם (ח"ד סי' מ'), ומא שכתב במגנה זה.

יב. שלא לפחד כלל, וכמו שכתב בספר 'שומר אמונים' (מאמר הבטחון והתחזקות, פ"ב): "וכן מובא מריבנו האר"י געיש חי"ו דבר בעיר, אין יכול לשלוט רק באלו שיש להם פחד. אבל באלו שמתחזקים בלבם בשבחונתו על ו המתגברים על הפחד, אין שום דבר יעיל לשלוט בהם... ולכן צריך גם כן לזהר שלא להתיירא בשעת הדבר רח"ל מהס"מ וחילויותיו, אלא להתפלל לה' והוא יענם"³¹.

יג. ליהרהר מאד שלא לשאון לראייתו, וכמו שאנמר (במדבר י"ד ל"ז): "וַיִּזְמוּ הָאֲנָשִׁים מִלִּפְנֵי דַבַּר הָאֶרֶץ רָעָה בְּמַגְפֵּי הַלְּפָנֵי ה'". וכ"כ בספר 'רפואה וחיים' (לרבי חיים פלאגי זצ"ל, שם אות מ').

יד. להודות לקב"ה ולספר בשבחו שעשה עמו, וכמו שהביא רוב רבי חיים קניבסקי שליט"א, בספרו 'אורחות יושר' (עמ' י"ג-י"ד) בשם המדרש (הובא באוצר המדרשים, מעשיית עמ' 334): "מעשה באדם אחד שהיה הולך בדרך בסחורה, ראהו אכסנאי. אמר לו, רבי ומורי, איך צדקת אבוי עמך... הלך עמו. כשהיה הולכים בדרך, פגעו באדם אחד שהיה סומא בשתי עיניו... מיד הוציא סלע אחד ונתן לו. אמר לאכסנאי שהיה הולך עמו, תן לו גם אתה כמו שנתתי אני. אמר לו, איני שותף כלום, שאיני כמירוי... כשהיה הולכים בדרך, פגעו בסומא המות. אמר להם, הליכין אתם הולכים. אמרו לו, בסחורה... מיד כאשר נגלה אליהם ואמר, אני מלאך המות, פחדו ונפלו על פניהם. אמר מלאך המות לראשון, אתה נפדה ממות... הואיל והקדמת צדקה ממוןך בדרךך, תהיה עוד מחישים שנה. אמר"כ אמר לאכסנאי, כבר סופך בידי הוי"ו עם מיתתך... אמר לו, המתן לי, עד שאלך לספר בשבחו של מקום על מה שעשה עמך. אמר לו, מאחר שאתה מבקש לספר בשבחו של מקום, יסיפו שנותיך".

תשובה ל"מענינא דהנהגתא"

בתשובה לשאלה, כיצד היא הנהגה הראויה שהנחו לנו חז"ל ורבותינו הראשונים, בעת דבר ומגפה רח"ל.

הנה מציינו כמה הנהגות בחז"ל ובראשונים בענין זה:

א. לכנס רגלינו, וכמו דאיתא בגמ' (ב"ק ס' ב'): "תנו רבנן, דבר בעיר כנס רגליך, שאנמר (שמות י"ב כ"ב), ואתם לא תצאו איש מפתח ביתו עד בקר. ואומר (שעתי ל"ו ז'), לך עמי בא בחדיך יוסגר דלחייך דמלתך בעדך³². ואומר (דברים ל"ב כ"ה), מחוץ תשפך חרב ומחדיך אימה³³."

וביאר המהרש"א (ב"ק שם): נראה לומר, דלא בא לומר לאפוקי שלא יפזר רגליו... דהא דאי דבר בעיר נמי טוב לפזר רגליו ולהמלט על נפשו. אלא דהכי פירושו, כי זמן שאינו מפזר רגליו מן העיר, יכנס רגליו לביתו ולא יצא ברחובות".

וע"ע מה שכתב ה'ריקאנטי' (שמות שם): "כיצוא בו, בזמן שהדבר בעיר יסגיר אדם עצמו ולא יתראה בשוק, כי כיון שנתן רשות למחבל, מי שפוגע בו ניוזק, ואיהו מתחייב בנפשו".

ועיוין בלשונו של הפלא יועץ (ערך 'דבר'), מה שכתב בענין חובת השמירה: "ועל"פ, חובה מוטלת על כל אדם לשמור נפשו מאד, שבתירוותא ויתרואתא, ככל האב מידו, שהרי כתיב (משלי כ"ב ג'), עִירֹם רָאָה לְבַדּוֹ וְנִסְתָּר וּפְתָיִים עָבְרוּ וְנִעְנְשׂוּ, ופירשו בזוה"ק, שעל זו צ"ח שערב שלא נסתר ראוי ליענש, והרי זה מתחייב בנפשו".

וכמו הראוי לעיני עוד את דבריו במקום אחר (ערך 'דעת'), שכתב שם: "וימאחר שהכל תלוי בדעת, צריך להודיר מאד קלות דעת ע"י היותו שומע לעצה... וגם לענין הממון ושמירת הגוף צריך דעת... דשלשה מיני גזירות יש. לפעמים נגזר עליו דוקא שיהא עשיר, עליו נאמר (ש"א ז' ז'), אף מרומכם, שאף הקב"ה מרוםם אותם, אפילו נגד רצונם. וכן אף נגזר עליו שיהא חי ובריא אולם, אם יעבור במים לא ישתפוחו, ואם ילך במו אש לא יכוה. ואם נגזר עליו שיהא עני, או שימות, או שיהא מדוכה ביסורין, [גם] אם יגע באמצעות דעת, כל יגיעו לריק, ולא יוכל לבטל גזרת שמים... ואם גופו יהיה שומר, הוא שקד שומר, ולא יוכל לבטל גזרת שוכן רומה, שתקנות אנוש רימה."

אמנם יש שיגזרו עליו מן השמים שיהיה לו החיים והשלום והקושר ע"פ הטבע, לפי חריפותו והשתדלותו, ולפי שמירתו והנהגתו, ולפי כן למחיש בני שמוא קד גזרה הולכות, יתברך, ליתן לאיש כפי דעתו וייעותו. לכן אי אדם למלאכתו ולעבודתו, ויעיין מאד כפי דעתו, איזה דרך ישכון אור להביא טרף לביתו, ולשמור בריאותו, וגם ה' יתן הטוב. אך עתה, שלא יבטל עבודת קונו, בשביל ממנו, ולא ייגע להעשיר, במידי דאסיר, ולא יבטל את התורה, כולו, ולשמור את גופו בשמירה יתירה, כי זה הוא ה' לא ציוה, והוא דבר שבחובה, ומונע את הטובה"³⁴.

ב. לסגור חלונות, וכמו דאיתא בגמ' (שם): "רבא, בעידן דתתא הוי סכר כוי (בזמן חרון אף היה סוגר את החלונות), דתבא (ירמיהו ט"ו כ'), כִּי יִלָּחֵם יְמִינְךָ בְּחַלּוֹנֶיךָ"³⁵.

ג. שלא ללכת באמצע הדרך, וכמו דאיתא בגמ' (שם): "תנו רבנן, דבר בעיר, לא יחלץ אדם באמצע הדרך"³⁶, מפני שמלאך המות מהלך באמצע הדרכים. דכיון דהיבא ליה רשותא, מסגי להדיא (-דכיון שיש לו רשות להזיק, הוא הולך בגלוי באמצע הדרך)".

ד. לא להיכנס יחיד לבית הכנסת כשאנו זמן תפילה או לימוד תורה, וכמו דאיתא בגמ' (שם): "תנו רבנן, דבר בעיר, אל יכנס אדם יחיד לבית הכנסת, שמלאך המות מפקיד שם כליו"³⁷. והגאון מילי, היכא דלא קרו ביה דרדקי ולא מצלו ביה עשרה (-דכיון שבמקום שיש לומדים הם התינוקות ולא מתפללים שם בעשרה)".

ה. לצאת מן העיר, וכמו שכתב הרמ"א (י"ד סי' קט"ו ס"ח): "עוד כתבו, שיש לברוח מן העיר"³⁸ כשדבר בעיר³⁹, ויש לצאת

מן העיר בתחילת הדבר, ולא בסופו (-כיון דכבר הוחזק הדבר - ט"ו שם). ועי' ביאור הנהגה זו בהערה⁴⁰. וסיים שם הרמ"א דבריו: "כל אלו הדברים הם משום סכנה, ושומר נפשו ירחק מהם, ואסור לסמוך אנס (על-הנס) או לנסך נפשו כיוצא בה".

ו. לזהיר שלא להיות במחיצת החולים, ולהשמר מהרוח הבאה מהם, וכן מכל כפי שייך להם, וכמו דאיתא בגמ' (כתובות ע"ז ב'): "רמיו ר' יוחנן, ההרו מזובי בעלי ראתן (-הזהרו מזובים השוכנים על החולה בסוג חולי מסויים שיש לו זרע במוחו, דקשות הן להביא אותו החולי על איש אחד). רבי ירמיה אלו הוה יתיב בדיקה (-לא היה יושב במקום שאתם רוח אחת על שניהם). רבי אלעזר לא עייל באהליה (-לא היה נכנס באהל שלהם כדי שלא להידבק מהם). רבי אמי ורבי אסי לא הוו אכלי מביעי דההיא מבואה (-לא היו אוכלים מהביצים)⁴¹ של אותו מבוי שגרים בהם החולים"⁴².

ז. להקפיד גם בקיום מצוות עשה שאינם חיוביות, וכמו דאיתא בגמ' (מנחות מ"א א'), שאמר לו מלאך המות לרב קטינא, דבעידנא דריתחא מענישים גם על ביטול מצוות עשה.

ח. לכסות מצחו, וכמו שכתב בכ"פ החיים (י"ד סי' קט"ז אות ט"ד) בשם הוה"ק, דבשעה שיש דבר ראוי לאדם לכסות מצחו שלא יכיר מלאך המות העוונות החוקקים במצחו⁴³.

וע"ע מה שכתב ביאור הלכה' (לי תקנ"ט ס"ו, ד"ה בדמקום חולי), בשם הפתיח עולם: "בדמקום שאין המחלה של חלעי"א חזקה ח"ו, יאכל (-בתשעה באב) פחות מכתובת בכדי יאכל פרס וכן בשניה... ומי שירצה להתענות במקום שאין המחלה פוסק ח"ו, יש ליועצו ולהזהירו, שלא ילך מפתח ביתו כל היום, ולהכריחו כשיצא ישא סביב לחוטמו ופיו חתיכה קאמפל"א"⁴⁴. ומבואר, דבשעת המגפה גם על כסות פיו וחוטמו כשיצא מביתו.

ט. שלא לפחד ולהתעצל לא ליבו כלל, ולא להעמיק בטחון ואמון בקב"ה, וכמו שכתב רבי עקיבא איגר ('אגרות סופרים', אגרת כ"ט), בהוראות למניעת מגיפת הכולירי"א שהיתה באבות הזמן: "שלא לדאוג, ולהרחיק מכל מיני עצבות". ועי' מה שכתב ה'בן יהודעי' (ב"ק ס' ב'): "עון כי זה החולי של הקולירי"א, יזיק לאדם הפחד וההבטחה, ויתנהו בו החולי מחמת הפחד וההבטחה אשר יפחד ונבעת. ואומרים הרופאים, מעשה בדרך משל ומליצה, פעם אחת היה חולי הקולירי"א בעיר אחת גדולה, וקודם שתחזק החולי מצא אדם אחד את המשחית הממונה על חולי הקולירי"א, ואמר לו, כמה נפשות אתה רוצה ליקח, ואמר חמשה אלפים. וסוף דבר מתו באותה העיר ט"ו אלפים באותו החולי, וימצא האיש ההוא לאותו המשחית, ויאמר לו, למה שקרת, שאמרת אתה שליח על מספר חמשה אלפים, ולקחת ט"ו אלפים. והשיב, לא שקרת. כי לא לקחתו בחרבי על ידי אלא רק חמשה אלפים, ואותו העשרה (-אלפים) מתו מחמת רוב הפחד והבעתה שהיה להם, בעבור החולי הזה בעיר. עד כי חלש הוא בדרך מליצה, להודיע שיש נספה בלא משפט מחמת פחד והבעתה".

והשו"ת ברחמינו יבטל כל גזירות קשות ורעות מעלינו ומעל כל ישראל, ולא ישמע עוד ושבר בגבולינו ובגבול כל עמו ישראל, ובלע המות לצנח, ולא נוסף לדאב, וברחמינו יאמר לצרותינו די, ונמשחית יאמר רחמי, וירפא את כל חולי עמו ישראל, והבריאים יתמיד בריאותם שלא יחלו, וידבר עמים חתנינו, ולאומים תחת רגלינו, וישבו לציון מהרה ברחמים, בבנין עולמים, אמן כן יהי רצון.

המשך התשובות לגלויות הקודמים, יחד עם התשובות לשאלות המתפרסמות בגליון זה, ופירוט בעזרת"ח בגליון שאלות הבעלי"ט - 'חג השמיכות ופרשת נשא' ~ גליון מוגדל יחד עם התשובות לציו"ר מגליון פורים

מטה מטה, וזאת מלבד מה שאין צריך אפילו לבינה יתירה להבחין שה אין אלא מדרכי יצור, שדורך כלל הממלכה בימים סטרופים אלו בביטול תורה, ללמוד דיוקא בכינוייה כנגד דעת גדולי ישראל, בימים כתיבתיים שבין המדרש פתוחים לרוחה, אינו מהמתמידים המצויים בתורה ולא היה צורך בהם וכוונתם, ויחזו במגעלי צדק לאורם של גדולי ישראל המאירים את הדרך שנלך בה והמעשה אשר נעשה.
43. וע"ע בכ"פ החיים שם (אות ס"ה), שבימים שיש דבר אין ללכת לבית החיים' (אמנם לבנה הגאון ליעיל, לתשובה למענייני דמלכות" אות י"א, מה שכתב בשו"ת 'שיח יצחק' ס"ז תצ"א, שהנהגה לעשות חופה ליתום ויתומה בבית הקברות, והביא שם שכן ע"י בעיה"ק צפת טובב"א, וסר המות הזה, עיי"ש. וע"ע בשו"ת מהרש"ם ח"ד סי' מ', מה שכתב במגנה זה).
44. וכבר נתפרסם כמעשה שהיה לאחורונה, ביהודי שבא לביתו של מרן רבי חיים קניבסקי שליט"א, שם במסכתה על פניו, וכששאלו מרן שליט"א מדוע לובש דבר זה, ענה לו הלה, דהוא חלוקה הרואות של 'משרד הבריאות'. אמר לו מרן: "משרד הבריאות? הרי זה 'משנה בברכה מפורש'!"

המדינה, ויש מזל יחיד. מפני זו ציוה להחזירו מן המלחמה שלא ילך במזל הכללי".
41. ובישטה מוקבצת' (כתובות שם) כתבו בשם תלמידי יבינו יונה, דלאו דוקא ביצים, הכל שכן ואלויו שאין להם קליפה שהגין עליהם, שיש להימנע מלאוכלם מחמת הסכנה.
42. אמנם איתא שם בגמ', דרבי יהושע בן לוי היה מתחבר עמהם ועוסק בתורה, דעל התורה נאמר (משלי ה' ט'): "אַיִלֹת אֶהְיֶה וְיִעְלֹת חַי", ואם מעלה חן על לומדיה לל שכן שמעיה ליתמי.
43. וכבר עמדו הראשונים במחנה זה, וכיצד עשה כן ריב"ל, הרי היכא דשכיח הויקא לא סמינין על הכלל דשלוהי בתורה אינו ניוקיו. ודקדוק לשון רש"י שם שכתב: "נדבק אצלם בשעה שיעוסק בתורה...". שהיה זה רק בשעת לימוד התורה (ואינו יעו"יש בריב"א, וכן דברו ח"י שם: "...ומשום הכי כך בהו ללמד מהם תורה, וכן לא מיד", והיונו שהתורה של ריב"ל היה כי הוצרך ללמוד מהם תורה, שבעליהם את כל חיים וקעין מה שאמרנו על תלמידי שלה מגליון רבו עמו, שעבור רבותיו שהיו חולים בראתן הוצרך לירבב בהם. וביע"ב"ש שם כתב: "צריך לומר שלמד מהם או למדו תורה", ובדומה לזה כתב באהבת איתן על העין יעקב שם, שהיהו היה מרע"ל משרד תורה לרבים.
44. וראה עוד מה שכתב בזה ב'קובץ שיעורים' (כתובות שם אות ר"ע): "דזוהו דוקא בשאר עמדות, מלבד לימוד תורה שאנו, ודלויף מקל וחומר, ואין מעלה על לומדיה וכו'".
45. אכן ע"י חידושי אגדות התנאים שם שכתב: "כי דבדקות תורה הוא שמציל אותו מן המיתה, שהתורה היא כולה חיים, ולכן היה נצול מן המיתה, ואין זוהו לדבר זה רק אדם אחד".
46. והנה דבר פשוט הוא שאכשר חכמי ישראל הורו לנו את הדרך שנלך בה, שלא ללמוד בכינוייה מפני הסכנה, מלבד מה שלא נעלם מעיניהם הטהורות הנהגת ריב"ל, ופירש בגמ' שראש חכמי ישראל לא ברבו מנותו, ובאמרו ודבריה מהה"ל שאינו כושר לדבר זה רק אדם אחד, כי לא חמסר אותו משמעות בדבריהם, מכניס עצמו לסכנה, שיעיקה מפני עיקר מעליו עול תורה ומוותיה לאורם של חכמי ישראל, ועוות מצח מהלך בדרכי ליבו, ומחשב שעולה מעלה מעלה בזמן שיווד

40. מציינו כמה ביאורים מדוע יש לעזוב את מקום המגפה והדבר:
א. בהנהגות רבי עקיבא איגר על השיעור שם, הביא דברי 'רבינו בחיי' עה"פ (במדבר ט"ו כ"א): "ה'גדלו מתוך הקיפה הזאת', שכתב שם: "זוהו שהצריך לומר הגדלו, והקב"ה שם בידו להמית ולהחיות ולא היה צורך בהבל אשמה, שהרי יכלו הוא להמית את הרבים ולהחיות אחד בתוכם... אלא כדי שלא ידבק בהם האויר הרע שבמכת הדבר, קנינו האמור באשוח של לוס (בראשית ט"ו כ"ו), ותבט אשוחו מאתריה. או עבירה מחייבת מיתה וקוצר ימים מעשה, נשאר על הקצוב מספר ימי חיי, ובראש השנה אין נדון לא בחיים ולא במות, אבל נשאר על הקץ קצוב ובתום קצו ימות אש או לא מצוה מחייבת אירוקי ימים... ואשר לא יכנס ביום הדין בחיים ובמות, נשאר בחוק האמור במיתת מגפה ובמיתת מלחמה ודומיהם או מיתה טבעית... ואף על פי שכתבתה בראש השנה גימלת החרב והמגפה על הכלל... אבל יש יחידים שאפשר שלא יכתבו ולא יחברו ולא במגפה לפי שלא היתה להם עבירה מחייבת, ולפיכך תועיל הניסה מחזורי והשמירה מהמלחמה לפי שלא נכתבו בראש השנה נשואו בחק האפשרי... והיוני, שיש אנשים שיש להם ידונים ב"ה לכהן אלא לכהן, אלא נשאר בקצבת ימיהם הקצובה להם, שאינם אלו יועיל הבריחה מהמגפה שלא להינק.
ב. וע"ע דברי הגרי"א (סוף 'אבן שלמה', ליקוטי בתר ליקוטי') שכתב: "כי בעת המלחמה והיה חוקי הקב"ה (דברים כ' ו'), ומי הקשיב צויתן עיניו כגם... והכל הוא ביעד ששים, אם נכתב לו שימות אותה שנה מה יועיל לו אם יחזור לביתו, ואם נכתב בספר חיים גם כי ישרא בחיים חיותו. אבל הענין הוא שיש מזל כללי של אומה או של

אזכור אהב את המשפחה לייאור הפינה עם פנה!

תלמודו כימים מימה, כשמתאמץ עד מאוד למצוא לעצמו זמנים בכדי להכין עוד יותר טוב את הלימוד והשיעורים של ה'כולל קרב', באופן שלא יהיה על חשבון סדרי הכולל היום, כשבחסדי ה' עליו זוכה לעמוד בהצלחה במטרות ותוכניות אלו באופן הטוב ביותר.

מהדברים שהפריעו לר' יוסף עד מאוד והרגיש שהדבר בוועד בעצמותיו ומאכזב לו ביותר, היתה התופעה שהיו כאלו בשל סיבה מסוימת ויתכן אף מוצקה, בשעת לימודם בבית המדרש החזיקו בכיסים מכשיר סלולרי לשיחות טלפוניות, ולפתע פתאום בתוכי סוגיא קשה ומורכבת, והרגיש איהו שהוא רעיד בכיסים שסיים על 'שיחה נכנסת', ותיקף ומיד בדקו מיד המפקשר, והגם שבכל הפעמים שלא היה זה שיחה דחופה באמת, ולא הפסיקו בתלמודם לצאת מהרה מחוץ לבית המדרש לשוחח בקצה, בכל זאת איבדו את כל החשבון ותורתם היתה קרעית קרעים, ונעשים דומים לאדם האוסף רוח.

שקיהם את הכולל הקטן, בעצת ראש הישיבה, היה זה בתנאי כפול ומכופל עם האברכים שהלימוד במסגרת הכולל הוא על מנת שאין להם כל מכשיר חלוק בכל אופן שהוא. בכדי ליישב את אלה שחיליה יאירע דבר מה ויצטרכו אותם בחיפופ, שילם ר' יוסף סכום כסף לאחד השכנים שישמש כמזכיר הכולל להודעות דחופות, שיוכל לקרוא לאברכים גם בעת תלמודם אם חלילה יאירע דבר מה. הפלא הגדול היה, שבמהלך השנתיים הראשונות, אותו שכן קיבל את מעותו לחינם, שאפילו קריאת חרום אחת לא היתה שהצדיקה התקשרות למזכירות להזעיק את האברך מתלמודו, ואף כולם יכלו לראש במנוחת הנפש בעמלה של תורה ובהתמדה מרובה.

לימים מצא ר' יוסף בית מדרש שכלל, בנוסף על ידי תלמיד חכם נכבד שכבא לו המצב שישנם הכולל תורה ממחוללים בכל עת על ידי שיחות טלפוניות, שמלבד מה שגודעים את המשך ליתו של אותו אחד שמחוה בהם, עוד מפרעים את לבו האחרים ומסיח להם את הדעת. תלמוד חכם הוא, לקח על עצמו עול גדול והקים כמה בתי מדרש מיוחדים לתורה ברציפות בלא כל הפרעות, שישודם הוא משמשים רק ללימוד התורה, ולא לדיבורי חול ואף לא לאכילה ושתיה, וכל הבא בשעריהם מתייבב לבא בגפו בלא כל מכשיר סלולרי ולא למנוע על ידי דיבור חלוץ בתוכי בית המדרש, ואף קעו זמן בו ניתן לאסוף צדקה בינות לאברכי הכולל, שיהיה רק ברבע שעה האחרונה של הסדר, כדי שהאברכים לא יופרעו מתלמודם בכל עת ושעה בעקבות מגיבות אלו ואחרים, שאמנם חשבים יקרים על מאד בעיני ה', אך הכולל הוציא עוד יותר יקר וחשוב בעיניו. גם שם העמידו 'שומר' מיוחד למקרי חרום, שישב בדד באחד מחוץ לבית המדרש, ודרכו ניתן היה להזעיק בחדר מתלמודו אם חלילה אירע מקרה חרום בו יצטרכו להפריע לאחד הלומדים מתלמודו.

הכולל הייחודי של ר' יוסף התייך את הוא את משכנו לבית המדרש המיוחד לתורה, והגם שאף עד ליום זה נהגו במקום שהיו תכנותו בית המדרש החדש, בכל זאת, המעבר למקום גדול שכל היושבים בו הוגים בתורה ועמלה בלא הפרעה, הוסיפה להועיל להם רבות להמשך עלייתם בתורה ויראת ה' טהורה.

המעבר למקום החדש שכה הטיב עם אברכי הכולל ואף עם ר' יוסף בשעות הערב של הכולל, הרגילו אותו למושיגים נעלים יותר של לימוד ברצף ובלא הפרעה, ועל כן היה בהם אהבה ורומם לר' יוסף הכבדה רבה בשעות בהם המשך לשב בכולל בו למד עד לאותם הימים, כאשר השיחות הטלפוניות וההפרעות השונות שהיו בו, הפריעו לו לשקוד בתלמודו ולהעמק בעיונו בתוכי הסוגיות, במיוחד שממנת בחלוציות של בית המדרש, כל סדר היום מופרע כחמש פעמים על ידי גבאי צדקה או נעיים שהיו עוברים מאברך לאברך, ובימים שלפני המועדים, היו פעמים שהופרעו יותר מעשר פעמים, כשחלק מהעניים או גבאי הצדקה היו מנסים לשוחח עם כל אברך באופן אישי לעורר למצוות הצדקה, שאמנם כן מעלתה גדולה ועוצמה, אך הוסיפה לקרוע קרעים נוספים בתורה הקדושה והפרעה לכל השקיעות בסוגיא.

ההצעה של גיסו הגיעה לר' יוסף במועד מתאים. היה זה לאחר כמה ימים בהם הופרע מתלמודו רוב ושוב על ידי הסובבים, וחשב בלבו שאולי ילך לשאול את ראש הישיבה אם כדאי לפתוח 'כולל יום שלם' במסגרת החדשה של לימוד צרף, אלא שידע שאין מקום לשאלה לרב לפני שיהיה לו רעיון וביסס החזקתו הלכלכית. הגיס הציע בפניו הצעה מהפכנית שכמעט אין בה ביטול תורה, ועל ידה יוכל להקים להחזיק כולל יום שלם לשעות אברכים. הגיס המתגורר בארצות הברית, ששכנתו 'פלטבוש' שבמחוז 'הוקולין' שבניו-יורק, סיפר לו על 'מנהג המקום', שרבים מבני שכונתו עורכים 'שעודות פורים מרכזיות', בהם משתתפים על עזרת שירים שפחות גם יחד, כמובן בהפרדה מלאה בין עזרת גברים לעזרת נשים, ובמהלך השעודות הללו בהם דעת בעלי הבתים טובה ושמחה עליהם, ונתנים הם בעין לפיה למטרות תורה וחסד, וישנם לא מעט 'משולחים' המצליחים במהלך יום הפורים לאסוף מעות יותר ממה שמספיקים לאסוף במהלך כמה חודשי עבודה קשים ומייגעים.

בצאתי המשיך הגיס בדבריו, שיובא לארצות הברית לצורך קצרה מערב פורים ועד למחרת, במהלכה ינסה לפעול לגייס סכום נאה שסיפק עבורו להקמת כולל יום שלם לקבוצת אברכים מופלגים, כאשר הוא מבחינתו ייצע עבורו את כל עבודת השטח, לברר על מיקומה המסוימת וקבלת הרושף שיוכל להשתתף בהם, ואם יזכה ה', מעלת היום הקדוש שיהיה עליו לטובה ולרבה להקים כולל בו יוכל להרביץ תורה ותיפה לו מזה תוספת עלייה רוחנית רבה. את צדקותה של רעייתו הכיר ר' יוסף זה שנים רבות, שבכל

התורה, אלא ככל ילד רגיל וממוצע, ועל כולנה הקשיים הרבים שהיו לו, בדיוק כשאר בני גילו, ומסתבר שאף יותר מהם, מרצון השטן להפריע מעלייתו הרוחנית המרוממת. **חבריו** של יוסף כלל לא העלו בדעתם שגם לו, השקוד על התורה והעבודה, ישנם קשיים והתמודדויות, והוא בבחינת צדיק בריבוי נפולותיו, ועובר נסיונות לא פשוטים להמשיך לאחוז בעצי החיים של התורה הקדושה. המראה המלבב כל כשזכרו על גמרותו בשיבתו במקומו בהתמדה גדולה, אינו מעיד באומה על הקשיים הגדולים הכרוכים בכך, הנסיונות האימתניים שעליו להתגבר בכדי להמשיך בשקידתו, ואף שאר הטרדות הרבות המעיקים ומטרידים את ליבו, כאשר עליו גם יחד להתגבר כגיבור היוצא למלחמה בקדושה ברורה שאם לא ישנס מתניו ויאזור כגבר חלציו, הרי שתחילת ירידה ונאף נפילה קטנה, הם עם מתעשתים מהרה, ולכלה להיות צניחה מהירה אל עבר מחוות בלתי ראויים והגונים.

צמד עצותיו הטובות וההגונות שהחליל לו אביו עוד טרם נכנס לאהלה של תורה, הם אלו שהועילו ליוסף בדרכו הטובה לעלות ולהתעלות. האב לימד את בנו שהדרך הסלולה והמועילה ביותר להצלחה להתמודד עם משעולי החיים, היא בראש ובראשונה בתפילה ותחינה בקשה מה' שיעליו דרכו, לבקש ולחזור ולבקש ואף להעתיך ולהפניך לזכות לכתרה של תורה ויראת ה' טהורה. והעיקר השני הוא בהתדבקות ברב מובקב שידבק בו ויחייץ עמו בדרכי העלייה וההתמודדות, שכן הרבנים 'לומדי מלחמה' מנסוים העצמי העשיר ובתוספת מה שקבלו מרבותיהם ואף ממה שהדריכו את תלמידיהם הרבים שהמיומו במהלך השנים הארוכות בהם זכו לשמש בקודש, וגם בעיניו זה נתקיים בהם 'מתלמידי יותר מכולם'.

דרכו של יוסף שכלל לא היתה סוגה בשושנים אלא רצופה קשיים והתמודדות, והיו בהם נסיונות שכללו גם כשלונות, בכל זאת, היתה במסילת העולה מעלה מעלה לפסגות מרוממות של התמדה ועמלה של תורה, וזאת בעקבות הפיתויות הרבות לה' בכל יום ויום, כשהתנתן לה' מקביות ליבו כשמבקש לזכות לתורה ויראה ולעשות רצונו בלבב שלם, כאשר מלבד זאת הלך בדרכים סלולות המובילות לעלייה כשלמד את דרכיהם מרבותיהם בהם דבק ולאורם הסתגל ובנותיבותיהם צעד התקדם והתעלה, ובמבט לאחור מהפסגות המרוממות אליהם זכה להעפיל, ניכר שורש הצלחתו ואף רוב אושרו בכל עת וזמן, עיקרה היא בעידיהם הברורים שהציב לעצמו שתחמם בזמנים ומועדים, וכן בסמיכות הגדולה בין הנפילה לקימה, שתיכף לנפילתו מיהר להתרומם, לפני שתחילה יקבע את עצמו במקום נפילתו ממנו ליל המשיך לצלוח ולפולח, וכך, מעלייה והתרוממות שבין נפילה לנפילה, המלווים בתפילות לרוב, התאמץ לרומם ולהעלות את עצמו לרמה ופסגה נוספת, לעלות בהר ה' ולקום במקום קדוש ושוב להמשיך לטפס ולהעפיל, שזוהו השורש של הנינו' קדש עלייה, העולה ומתעלה מיום ליום ומחודש לחודש, לאורך ימים ושנים.

כשארכו הימים בהם זכה יוסף לכתרה של תורה, בעצת רבותיו הגיע העת והשעה בה עליו לבנות למקום תורה, לעלות לתקופת מה לארץ הקודש, לקבל תורה בטהרתה מגדולי ראשי הישיבות שבה, ואינה ה' שזכה למצוא את מקומו באחת הישיבות הגדולות בה מצויים מבני הגולה, והמשיך בעלייתו הרוחנית העצומה, ובמשך הזמן אף החל להכיר את ראש הישיבה שבהתקביותו אליו כולל למשיגים מרוממים יותר ב'כתרה של תורה', וככל שארכו הימים, לאחר שהדריכו בדרכי הלימוד והעלייה, קיבלו עליו כרוב מובהק, שבצלו יושב ובעצתו מהלך כל ימיו עד היום הזה ועד ביאת גואל צדק במהרה בימינו.

בגיעת עוד דודים, זכה יוסף להקים את ביתו עם בת תלמיד חכם מובהק ומרביץ תורה לרבים, בעל שפה ברורה ונעימה המאהיב את התורה בלב שומעיו, שמסר נפשו לזיכוי הרבים, וה' מדד לו במידה טובה, שזכה לחתן כל מיוחד כיוסף מיוחדענו. באהבה שאהב יוסף את התורה, וזכנה ה' שהנישואים יהיו בימי 'בין הזמנים', כך שעם תחילת הזמן קבע את מקומו בארץ הקודש, ושב לתלמודו ביתו שאת ועו, בתוספת המעלות הרבות שזמן חז"ל לתורה מ' שנשא אשה ומשיך לעסוק בתורה.

העשור הראשון לנישואי ר' יוסף עבר עליו מתוך עמלה של תורה והמשך עליה בעבודת ה', כשמשך לקבל תורה ויראה מרבותיה ומוסיף להתגדל בהם, כשיחד עם רעייתו הצדקנית מנצלים את הקשיים וההתמודדויות הרבות שעברו שלא יהיו רק 'אבני נקש', אלא שמשו כמדרגות לעלות עליהם לפסגות מרוממות יותר לדבוק בה' ולעשות רצונו בלבב שלם, כשלאחר השנים הללו שבתים היה קדוש וראוי לרבות ששירתו בו, בהר בהם לערוך עמה שותפויות לרבות בלידת ילדיהם כ"י, שאותם גדלו ההורים לתורה ומעשים טובים.

המעלות הגבוהות אליהם העפיל ר' יוסף בתלמודו, גרמו לכך שהיה בפסגות רוחניות מרוממות הרבה יותר משאר בני גילו, ורבים פנו אליו וביקשו לקבל מנו תורה, ואף הוא הרגיש שאוצרותיו מלאים כל טוב ובתוכי לבו מבקש הוא לשמש כמעין נובע ללמים לאחרים, ומה גם שבאותם הימים הציע לו אחד מתבריו לפתוח כולל קטן בו יוכל להרביץ תורה לחברים מקשיבים, ועל כן פנה אל מורו ורבו לשמוע מה ה' שואל מעמו במצבו והאם אכן זו הדרך המובילה לריבוי עליה או חליה להיפך.

בצאת הישיבה שליט"א והנחיתו המלאה, פתח ר' יוסף 'כולל קרב', בו למד ולימד בתבורה קטנה סוגיות שונות בעומק העיון, כשמרגיש שהלימוד לרבים מוסיף להחיות ונותן לו תוספת כוחות להמשיך לרומם את עצמו בפסגות ונותן לו תוספת ועמל התורה. יחד עם זאת, כפי שהורה לו ראש הישיבה, המשיך בלימוד במסגרת הכולל היום, בו שקד על

המאורעות המתרגשות על העולם כולו בכל עת, מטרותם העיקרית היא לעורר את הלבבות, לבל ישגו בהבלי וירגישו בטוחים בכח ובעוצם הרב שה' נתן לברואיו, שבעקבות כך לעולם להגיע לעשות את הרע בעיני ה', להכניס את בוראם, ולא להשיב את אל לבב את האהבה הפשוטה, שה' טבובו מחדש בכל יום תמיד מעשה בראשית, ולעודד כל החיים שנותן בעולם בתמידות, ובל עת ושעה וכל רגע קט, הרי שהכל היה חוזר לתוהו ובהו, ולא יתא דבר מכל העולם על כל ברואיו.

המצב המיוחד שיש בתקופה האחרונה, מעוררת גם את הנמצאים עמוק בתרדמת לבם, ש'עולם לאו כמנהגו נוהג', אין שום דבר שברור ונשאר על תוכנותו, כביכול ה' מבצע לעולם 'הפעלה מחודשת', לעורר את כל התנונות שהטביע בו, שיפעלו כדרך שמצופה ונדרש מהם, שכל אחד יבין ויפנים אל ליבו ש"ל הצבורים פאין לפניך, ואנשי העם כל לא היו, וְחַכְמֵי כָּל־מָדַע, וְנוֹבְנִים כָּל־יִשְׂרָאֵל, לִי בִּרְבִּי שִׁמְעֵינָה תְּהִי, וְיָמִי תִּיְהִי הַבֵּל לְפִינִי". כיצד כולם עומדים חסרי אונים מול יצור קטנטן בלתי נראה, שרבות ממנו יכולים לעמוד בבטחה על ראש סיכה, והוא, בשליחות יצורו מתעתע בכולם ומראה להם שיש בעל הבית לעולם.

המסקנה הפשוטה שכל אחד צריך לקבל מהתקופה ומאורעותיה, שישב עוד יותר אל ליבו שביאתו אל העולם אינה מטרות בריאותו, אלא רק הכיני תימצא להגיע לעולם שכולו טוב, שיוכל להתענין בדשן נפשו בשכר המצוות והמעשים הטובים שעשה ופעל, ובעיקר בלימוד התורה שהגה ועמל, והנשים במצוות המיוחדות להן, ובתמיכתן לבעליהן ובעיניהם שיעסקו בתורה, כשכולם גם יחד חפצים לעשות רצון קונו וחפץ יצורנו, כפי שמורים חכמי ישראל שה' הציבם בדורנו בראש מחנה היראים לדבר, שההליכה בעקבותיהם ובדרך שסוללים בפנינו, היא הערובה היחידה לדעת שהולכים בדרך טובה ונכונה ועושים רצון ה' בלבב שלם.

השפעתה הברוכה של התורה הקדושה על לומדיה, ניכרה היטב על יוסף, בחבור המיוחד שבייבה שזכה לעמוד בתורה מתוך התמדה רבה, וזוהו פנו שהבחינו האירו העיול עליו נאמנה שגדולה האהבה שאוהב יוסף את התורה, ואף אם יתן איש את כל הון ביתו באהבה, הו' יחזו לו, כיצד עולה בדעת בעל המעות שיוכל להחליף בו חולף ועובר שאינו מביא לאדם כל שמחה ואושר, וחושב לקבל תמורתו חלק בתורה ועמלה, שכה גדול הזכות ומעלת לומד ועמל בתורה, שמלבד השכר העצום שזמור לעולם שכולו טוב בקרן הקיימת, אוכל הוא פירותיהם בעולם הזה, שיעיקרם בשמחה והאושר האין סופיים שזוכה בכל עת וזמנה ומוסק בתורה, ואף בשאר זמני ועתיו, שאפוף בבתורתו ובה מהרה בכל עת ושעה.

רבים מבני הישיבה שהביטו על יוסף ותורתו, הרהרו בלבם ואף להגו בשפתוניהם, שאם אמנם ישנם בבורים מתמידים ועמלי תורה המהיים עבורם 'מחייב' מדוע אינם לומדים ומתמידים ועמלים כמותם, אך מיוסף ותורתו ועמלו, באמת אין להם כל מחייב, שהרי דבר פשוט הוא שכלל אין לו שום נסיון והתמודדות או קושי בלימוד התורה רוב עמלה, ובודאי גם לא בעינינו אחרים, כפי שמאור פניו מעידים, שבהם עת ושעה טוב לו ומאושר עד אין קץ. אך כל הבלי דבריהם אלו היה אן מסמוית עיניהם על ידי השטן שהתאמץ לכל ניסו ללכת בעקבותיו ולנסות לחזקו בעסק התורה, כאשר הרצ'ה הגדולה והמוכתת שזוהו שורש דבריהם, שגם מאותם בחורים אחרים שהבנתם מתמידים מתוך קושי ומאמץ, שפיהם הודה שאכן מהיים עבורם 'מחייב', בכל זאת לא למדו מהם והתחייבו בהנהגתם לשנות את אורחותיהם להוסיף עמל וגיעה והתמדה.

זאת ועוד, שכל אותם בחורים שאהבו לדבר על מעלותיו הגדולות של יוסף ולשבחו הרבה מאוד, עשו זאת מהסיבה שכלל שהוא גדול מיוחד עוד יותר, רחוק מהם יותר מ'מלא עיניהם', ובטחם אליו היא מטטה למעלה-מעלה, כך שהשיכות ביניהם הולכת ומתרחקת ועמה המחייב שעלול להיות להם ממנו. הסיפור שבחבו, דבר שאינו מצוי בקרב בחורים שכה שבוחו אותו מבני גילם, לא היה אלא כהנהגה ושומריה עליהם לכל ירגישו מבוכה וחלישות הדעת ממה שאינם מנסים להדמות אליו, שאינו אלא כאחד מארצי הלבונו שאינו מהווה תביעה וטענה על איזוב הקיר מדוע עמל מנסה להתרומם לפסגות.

אילו היה ליוסף נסיונות והתמודדויות כמונו, נהגו בחבורים לומר, אך היתה כמה גדולה בהתגברויות עליהם, אך מאחר שלידתו בבית כה מיוחד ומרומם, גדל הוא בצילו של אביו התלמיד חכם מופלג, שביתת מגוריו סמוך לשיבה הקדושה מקום בו נשם תורה אכלו תורה וישנו תורה, משחר ילדותו יודע רק תורה ומעלתה, לא פלא שראשו בשמים בעומק העיון וברוחב ידיעתו ובעיקר ברוב התמדתו, וכך גם בעיני העולם היה כלל לא מעניינים אותו ומטרידים את דעתו. הצד השווה בכל הבחורים הללו שדנו בנסיונות שלדעתם לא היו ליוסף, ובסביבותיו מדוע זוכה לפסגה כה רמה בעסק התורה ועמלה, הוביאו לכך, שמלבד מה שביטלו איבדו את זמנם בדיוברי הבל ורעות רוח, עוד גרמו לעצמם חוסר רצון ומורטביצה להמשיך להשקיע ולעמול בתורה הקדושה, שכן יתרוצצו מוכן בדיהם, שהם מ'הודו אשר לא ידע את יוסף', לא זכו לכלים המיוחדים שקיבל, ובעקבות כך בהבלי דעתם איבדו לעצמם את השנים המיוחדות של הצמיחה הרוחנית היסודית של הישיבה הקדושה.

מלבד כל החסרונות הרבים שהיו לחבריו במסקנותיהם אלו המוטעיים והמעותיים, היו אילו שורשם נוסד על האמת והצמיחה, עוד התווסף לכך הדבר שכלל מסקנותיהם היו חסרי בסיס עובדתי אמיתי, שנעלמה מהם הידיעה הבסיסית בעקבות כך הצבינו את דבריהם על תנאים שוגים ושונים. המדע על ביתו של יוסף ואביו לא היו מדויקים, וירתה מזאת, שחר ילדותו כלל לא היתה בהתמדה רוב גיעה ועמל

אזכור אהב את התלפחה לייאור הפרשה עם פרש"י

המשך מעמוד הקודם

עת הודה והייל לה' שזכה לרעה כה מיוחדת המאפשרת לו לשקוע על התורה והעבודה ואף מודדת אותו לכך בכל עת ושעה, ובמקרה הטובים זוכה בדיון להיות שותפה מלאה בכל עניניו והתמדתו והרצת התורה. אך בלב זאת הקדשה ר' יוסף לקבל את הצעת הגיס, כשטען שאין לו אפילו פתחון פה להציע לרעייתו שיעזבה בגפה עם הילדים ביום הפורים בארץ הקודש, כאשר רחוקים הם מכל משפחתם, ומספיק מציאות נפשה לתורה במה שנוטלת עליה עול תורה כל הימים, כשמסירה ממנו כל טרדה או הפרעה, ויכול הוא לישב באהלה של תורה ביה עליו ושעה. אך בסופו של דבר, כשנודעה הצעה לרעייתו, השיבה לו, שבמבחינתה יכול הוא לקבלה בלב שלם, ושמתה פורים תהיה שלמה בידיעה שברגעים אלו זוכים הם לחול נצח נצחים מקמת מקום תורה, בו יוכל להוסיף פעלים בעבודת ה' טוהרה, בלימוד בלא כל הפרעה.

לאחר שקיבל את דבריה שאכן במו מתוך רצון אמיתי וטהור, פנה אל ראש הישיבה לשמוע ממנו דעת תורה בדרך שילך פנה והמעשה אשר יעשה. ראשה הישיבה הוסיף לשאול ולחקור בכל מיני צדדים וכיוונים, ולבסוף מסקנתו היתה שאכן מדובר בהצעה טובה שכדאי לאמצה, והוסף לברכו, שיזכרו ה' להצליח בביצועה להגדיל תורה ולהאדירה.

ברכתו של ראש הישיבה סללה בפניו את הדרך, והגם שלא היה מוסבה למאכלת הקודש זו של אסיפת המועד, במהלך שיעורו הראשונה לגולה, הספיק להשתתף בלמעלה מעשר סעודות פורים, שמהם יצא עם סוכמי עתק שהספיקו בשיעור הגון לאחזקת כולל בורק וזיכר למשך שנה שלמה. במהלך הסעודות הללו, הבחין ר' יוסף שאכן ברכת ה' מלווה אותו בצורה מדהימה, שבשונה ממשולחים אחרים שהשתתפו בהם ויצאו יום סוכה הנחשב עבורם כהגון, הסוכמים שהוא קיבל היו יותר מעשרת מונים מהם, ומה גם שנה נתן את חינו של ר' יוסף בעיני כמה גברים, שמלבד עצם מתנת ידם הממונית בשעת הסעודה, עוד נתנו לו התחייבות על נתינה חודשית קבועה, מי של רבע אברך או אפילו חצי אברך ומי של אברך שלם, ומי בשיעור של כמה אברכים.

במהלך חודש ניסן פעל ר' יוסף לפתיחת הכולל החדש, למצוא אברכים שיתאימו למסגרת המיוחדת, ועם תחילת הזמן החלה אצלו עדנה, שזכה לישב על התורה והעבודה בהיכל בית המדרש שמבוקר השכם ועד שעת ערב מאוחרת בסיום הכולל ערב, למעט דקות ספורות בין הסדרים בהם יצא לחדר הסמוך לאכול את ארוחותיו, אותן הכינה לו רעייתו במסירות כשמיכניסה לתוכם מנות רבות של אהבת תורה, ויצרה לו בתיקו בכל בוקר טרם שיצא אל מקום התלמוד. מעלתו המרובה הזו להיות שקוד באהלה של תורה, היתה בזכותה המופלגת של רעייתו הצדקנית, שהוסיפה לטיל על עצמה את כל עול הבית, שאת הבית והילדים ראה כמעט רק בשבתות ומועדים, ועודדה אותו בכל עת וזמן להמשיך בשקידתו ועמלו בתורה ויראת ה' טוהרה.

בלא קבל ברכה ממרן רבינו שר התורה שליט"א. ר' יוסף סבר וקיבל, ובמיוחד שגם בלאו הכי חשב לקבל את ברכת מרן שליט"א, כעת הרגיש חובה לקבלתה. יומיים לפני מועד הטיסה עבר לבן דודו הנמצא ברובת בית מרן שליט"א, וביקשו שישיאל עבורו דעת תורה מה הדת שילך בה. בן הדוד זור עם תשובת מרן שליט"א, שעדיף להכות ולראות מה ילד יום, ולא כדאי כל כך ליסע בעת הזו. ר' יוסף ביקש מבן דודו שיחזור וישאל את מרן שליט"א בפרטורטו, ושאלתו אינה אם לנסוע היום או לאח זמן, אלא או היום או בכלל לא לסגור את הכולל, שכן כל פעילותו להחזקת הכולל הינה ביום הפורים, ומה שמצליח לעשות במהלך צהרי יום הפורים, קשה להצליח לעשות גם במאמץ רב במשך כמה חודשים.

כשהזרה תשובתו של מרן שליט"א שהכריע בדעת תורה שלא כדאי לנסוע, בדגה ראשון היה קשה מאוד לר' יוסף לקבלה, שכן בציות להוראה זו עלול להביא לסגירת הכוללים הרבים שזכה להקים עם כל עשרות האברכים שבהם. אך רגע לאחר מכן התגבר על ההרהורי ליבו, ומיהר לבקש מרעייתו הצדקנית אם תוכל להכין סעודה גדולה' בה ישתתף יחד עם בני המשפחה. שאלתה ציאת שבת היום ולא מועד היום, השיב, שמדובר ב'סעודת ציונות לגדולי ישראל'.

באותו יום סעד ר' יוסף עם כל משפחתו, ובמהלך הסעודה סיפר להם את דברי מרן שליט"א שהכריע עבורו שלא יסע, וכעת מסביבם הם לסעודה מיוחדת שתזוורו ותיטיעו להם להחזיר לעצמותיהם את הזיקה הברורה שעלינו להיות לדברי גדולי ישראל, בין אם אנו מבינים את טעמם ונימוקם, ועוד יותר כשאין מבינים דבר, שכך ציונו ה' בתורה, שעלינו לשמוע לדבריהם ולא לסר מהם ימין ושמאל, וכפי שדרשו חז"ל, אפילו כשאומר על ימין שהוא שמאל, וכשהוסיף להקריא בפניהם את דברי ספר החינוך שהוא מצוה דאורייתא הנהוגת גם כיום, ומהווה את היסוד והתשתית לכל קיום התורה הקדושה.

הסעודה המיוחדת בהם הסבו כל בני המשפחה, נסכה בהם כוחות רבים לעמוד בנסיון זה הקשה שה' הציב בפניהם, במיוחד שהיו כאלו שניסו להתחכם ולומר, שמרן שליט"א לא אסר עליו את הנסיעה, רק אמר שלא כדאי, ויתכן שהיה זה מחמת חששות רחוקות, ובכלל היו כאלו שרוח אקפורסות נשבה בלבם שהחלו לערער ולפקפק אחר דברי מרן שליט"א, שניסו לומר שכלל אינו יודע היכן נמצא 'פלטבוש', ונאצ בארצות הברית או באנגליה, ואולי הוא חושש שזה נמצא בסין, ועוד כהנה דיבורים מעוותים המעידים על חוסר נקיית הלב וליבונות בקיום מצוות ציונות לדברי החכמים, כאשר ברור לכל בר דעת, שמרן שליט"א שכל כולו תורה ועמלה, כל היוצא מפיו יעשה, וכדאי הוא לסמוך עליו אף בשעת הדחק, ושטות מגורה היא שלא לשמוע לדבריו, שבוודאי תצא מכך רק מכשול ותקלה.

לראשונה זה שנים רבות, סעד ר' יוסף עם משפחתו את סעודת הפורים, כשבתמלכה מדה מהלל לה' שזכה לגבור על יצרו ולשמוע לקול דברי מרן רבינו שליט"א, עוד בטרם ידע את משמעות הציונות והרווח וההצלחה הגדולה שעמדה לו בכך. כשעברו הימים והחל הגוף להתפשט בקרב הקהילות ישראל, עדיין לא נודע חומרנו וסכנתנו הרבה, ולא מעטים מקרב אלו שחזרו לארץ הקודש מנסיעתם המיוחדת ליום הפורים, שהסתובבו בקרב סעודות הפורים והצליחו לאסוף סוכמים הגונים עבור מטרות הצדקה עבורם נסעו, הרגישו שגם בשנה זו נסיעתם היתה משתלמת, רק צריכים לסבול עבורה בשיהיה בבדידו של ארבעה עשר ימים, שישיתיימו בתחילת ימי חודש ניסן.

באותם הימים היו עוד כמה פורקי עול חכמי התורה, שהרגישו חובה מוסרית להוכיח את ר' יוסף מדוע הסיר מעליו את האחריות לימיו הכולל ואחזקתו, ולא היה קורה לו דבר אילו היה נוסע, כפי שלא אירע מאומה לכל שאר המשולחים. ור' יוסף הוצרך לכוונות רבים כדי שלא להשיב לחורפיו דבר, ולהבין היטב בליבו, שגם אם צדקו דבריהם וכל אלו שנסעו הצליחו השנה יותר ממתמיד בשליחותם זו, עם כל זאת, ה' שאל ודרש ממנו שבהנה זו לבל יסע, כפי שהורה לו מפי מרן שליט"א, ואדרבה, תפקידו ואחריותו בימים אלו היא העמידה על המשמר לשמוע לקול דברי אלקים חיים כפי שנשמעים מגדולי ישראל שה' העמיד בראש המנהג.

לא עבורו ימים מרובים ולפתע פתאום נודע לר' יוסף ומשפחתו מן הרויחו בעולם הזה מצציות המוחלטת לדעת תורה, שבאותם הימים החל הגוף לפגוע ברבים וטובים בקרב הקהילות היהודיות בגולה, ובמיוחד הכתה יד ה' בקהילות היראיות לרב ה', ונודע שבאותם סעודות פורים בהם תכנן ר' יוסף להשתתף בכשנים עברו, היו חולים שהדביקו אחרים, ורבים נחלו והגיעו עד שערי מוות, ולא מעט גם השיבו את נשמתם ויצוים לאחר כמה ימי יסורים קשים ומרים, כפי שגזרה חכמתו ויתברך, וחלק מהמשולחים ששבו ארצה,

הביאו עמם בגופם את הגוף, כשלא מעט מהם חלו בחולי הקשה הלזה, התייסרו נוראות ואף קמה מהם אושפזו במבצ קשה מאוד, כשהם מורדמים ומנושמים, וחלקם אף השיבו את נשמתם לבוראם לאחר יסורים קשים ומרים.

צער רב היה לר' יוסף לשמוע על יהודים רבים הסובלים כה קשות, ועל רבים מאלו שהיך שמתייסדים ביסוריהם וחלקם אף עברו לעולם שכולו טוב. במיוחד התעורר לחשוב על אחד מ'מיידי' מאותם 'סעודות פורים', שבכל שנה יחדיו היו עוברים מסעודה לסעודה, שבכל אחד משתדל התרים עבור הצדקה שלו, וכשנודע לו שהשנה ר' יוסף לא מתכוון להגיע, ניסה לשכנעו שאין כל מקום לחשש וסכנה, שהרי הולכים הם רק לבתיים של שומרי תורה ומצוות, ועל כן כדאי שיחזור למרן שליט"א ויסביר לו את המצב כפי שחושבים המומחים ולעוררו שלא יעדינו אותו בנתונים הכנונים אודות המצב בפלטבוש, ובמהלך אותה שיחה טלפונית השכיל ר' יוסף שלא להשיב לו דבר, אלא לסיימה מהרה, ומיד לאחריו הסיר מעל ליבו את דברי ההבל הללו, וסופו הוציא על הספור היה, שהלה, אף היה צעיר מר' יוסף בכמה שנים טובות, בכל זאת כפי הנראה נדבק בנגיף באחת מהמסיבות הללו, וכבר עבר לעולם שכולו טוב.

כשהוסיפו להתפרסם הנתונים הנוראים מתחלואת יהודי הגולה, ואף בקרב קהילות היראים בארץ הקודש, והוברר לר' יוסף שבזכות ששמע לדעת תורה ניצל מסכנה גדולה, כשני שוב את כל בני משפחתו, ועוררם שעליהם להשיב את הדברים למקמקם לבם, להבין ולהכשיל במקרה זה ולהקיש ממנו לכל האחרים, שבכל עת וזמן, ובמיוחד כשלא מובן לנו טעם הוראתם של גדולי מאורי ישראל, על להזרז להשמר לדחות כל דבר מחשבה מעוותת המנסה לעלות בזמנים אלו, ולזכור טוב את מה שהיה להם כעת, שמסקנתם המוחלטת היא, שכל הנוטל עצה מן הקנים אינו נכשל, וההולך לאורם של גדולי ישראל, עצה הליכתו זו מהוה סיבה וסגולה להציל מכל דבר רע ומשחית ופורענות לבל יבואו עליו ועל כל בית ישראל.

בחסידי ה' המרובים על כל בית ישראל דבכל אתר ואתר, במהלך חודש אייר שהוא עת הופאה, וכפי שדרשו בו דורשי רשומות, שהוא ר"ת של א"י ה' ר"פאך, חלה ירידה גדולה ויצומה מהתפשטות הנגיף, וזאת מלבד מה שבניסים גלויים רבים מהחוליים זכו להנצל ולא להבריא ואף ממצבים קשים ביותר, כשחלקם עברו מעשרי מיתה לשערי חיים, ובעקבות כך, בימים האחרונים הורו גדולי ישראל שהגיע העת לפתוח את מבצרי התורה והתפילה באופנים מסיימים ומאובלים, על שמירת מרחק ראוי וחבישת מסכות על הפה והאף, ועוד כהנה הוראות חשובות.

עם התפרסם ההוראות החדשות, התאספו רבני הכוללים בבית המדרש, לדון כיצד יחלקו ביניהם את המקומות, שכעת צומצמו עד מאוד, כאשר לאחר הקמת כל המחיצות וההוראות הנדרשות, רק אחד מתוך חמשה לומדים יוכל לבוא לכולל ללמוד. אחד מראשי הכוללים טען, שהטוב ביותר שיקבע ל'ל' הקודם זכה', שהראשונים שיבואו אל בית המדרש, יזכו לתפוס את מקומם, ואילו המאוחרים, יאלצו לשוב על עקבותיהם, ובכך נרויח גם לחזק את ענין הביאה המוקדמת אל הכולל. ועומתו רב ראש כולל אחר, שהנהגה זו אינה ראויה, שכן נטריח אברכים להגיע עד למקום, וכלל בהליכה של כמציאת השעה, וסופם שיאלצו לשוב ריקנית וכן ביאות לבטלה. ועל כן הציע שיעשו תרונות בין האברכים, שהיות ובשבו ישנם עשרה 'סדרים', כל 'סדר' יגיעו אברכים אחרים לפי רשימה, וכך כל אברך יזכה לישב באהלה של תורה שני סדרים בכל שבוע.

כשנשאל ר' יוסף לדעתו, השיבם, שהטוב ביותר לשאול דעת תורה בדרך שראוי לילך בה במציאות זו, שנכתפה עליהם, וכמדומה הוא שיתן להביא כמה ראיות מסוגיות מפורשות כיצד יש לנהוג במקרה זה, ומה גם, שמי שזכה גם בשבוע טרוף ומבולבל זה לקיים כירא ה' הלכה מפורשת ב'שוי'ע (אור"ח סי' רפ"ה ס"א ו"ס"ב), שחייב אדם להשלים פשוטיו עם הציבור שנים מסקרא ואחר תרגום או פירוש רש"י, וירא שמים יוצא די שניהם שלומד הפרשה שנים מקרא ואחד תרגום ואחד פרש"י, והספיק לסיים את לימודו כדת, כמדומה שיוכל להביא ראיה מהי ההנהגה הראויה בספק דידן.

מנין בפרשתינו עפרש"י
ניתן להביא ראיה להכרעת ספקם של ראשי הכוללים?

תשובה ל"סיפור ושאלה בעידו" מגולין פרשת ויקהל פקודי

בתשובה לשאלה, מנין בפרשתנו עפרש"י זוכים להבין על מה יסד הרב את דבריו, שאין כל הכרח וראיה לרוח הקודש בהוראת מרן שליט"א על הפשטו במעשי אותו נעדר שזה יותר משנה וחצי אבדו עשונותיו ועלמנו עקבותיו, שיש לבדוק ולברר אולי פגם במשהו, וכאשר יודע הדבר בין המשפחה והנאמני לפימים ודקש את מחילתם השלימה. חרב יסד את דבריו, וזאת מרש"י ע"ב, כי אלקנת יתום לא ענינו. אם ענה תענה אתו כי אם יצק יצקת ודקש את מחילתם השלימה. ושיים אלקנות. משמשי שנאמר ורזתי אתכם, איני יודע שנישים אלקנות ונביכים נתמים, אלא היו זו קלה אחת, שהיה הנשים צורות כאלמנות חיות, שלא יהיו ילדים למיתות בעליהן ותהיינה אסורות להנשא והבנים יהיו יתומים, שלא יניחום שני דין לירוד לנכסי אביהם לפי שאין יודעים אם מותו אם נשבו. מ'באר דברי רש"י, שגושן נוראי ה' שאני המשפחה בעלם ולא נודעו עקבותיו, עלול לבוא מצדקת אלמנה ויתומים, ועל כן כאשר אורכ הימים ולא נודע דבר ממשנה, יתכן ומדברי רש"י הללו למד מרן שליט"א שיש לפשט בענין ענין חמור זה, ואכן כאשר תוקן הענין שלה ה' את שיעונו במרה, ופדאו משבי ומביע עבדים, להיות עבד נאמן לה' ותורתו ולשמור כל חקי ומצוותיו.

תשובות לשאלות המתפרסמות בעלון זה, יש לשלוח בכתב ברור וקריא, בצירוף שם, כתובת וטלפון, עד ליום ג' בשעה 23:00 בלבד לפקס' 9741115 - 08) מחו"ל: בקידומת 8 - 972 + (24 שעות) [או לכתובת: ichudbchidud@gmail.com - עד יום ג' באוצר בלבד]

הפרסים לשבוע זה: בספרים החדשים והנפלאים "מתוק האור - על דוד המלך", ב"כ, מאת אברהם שליט"א. עוד שלושה זוכים נוספים, כל אחד בספר החדש והנפלא "אצורותיהם מלא - בצורה של חזון טורק שליט"א. הפרס לשבוע זה על "סיפור ושאלה בעידו" שני זוכים, כל אחד בספר "מטה משה השלם", לרבי משה פת צ'צ'ל, תלמידי המהרש"ל. להערת, הארות ותגובות וכל עניני העלון, ותרומות והנצחות, על פנינת למערכת בפקס ובמילוי ה"ל